

ВІСНИК THE HERALD

- VISNYK

Свобода народам!
Свобода людині!

Спільно - політичний місячник

З М І С Т

Д. Донцов — Степан Бандера — ім'я-символ	1
С. Корнич — Огляд світових подій	3
Іван Левадний — Перемога соборної української зброї	6
В. Давиденко — Народження громадської думки	8
Д-р Михайло Кушнір — Від науки до нації	12
Ів. Гущак — Пам'ятник Шевченкові в Карпатах	14
Л. Ш. — Куди ми котимось?	15
Проф. д-р К. Савчук — Боротьба за національне існуван- ня в Україні	16
Василь Гальченко — В Україні і в Америці	22
В. Золоторіг — „Чи справді Америка хвора?“	26
Ю. Тис-Крохмалюк — Про колишнє і сучасне радяно- фільство	28
З нових видань	30
Ждан Ласовський — Мандрівник	30
Документи з того боку	31
Хроніка	32
З листів до редакції	33
З життя Відділів	33

ОРГАНІЗАЦІЯ
ОБОРОНИ
ЧОТИРЬОХ
СВОБІД
УКРАЇНИ

У ВИДАВНИЦТВІ ООЧСУ МОЖНА НАБУТИ СЛІДУЮЧІ КНИЖКИ:

Е. Маланюк: Illustrissimus Dominus Mazera — тло і постать, стор. 32	0.50	Л. Полтава: 1709 (роман), стор. 224, ціна: т. о. 2.50 м. о.	2.00
Е. Маланюк: Малоросійство, стор. 36	0.50	Я. Стецько: 30-те Червня 1941 р., стор. 463, ціна: т. о. 7.00, м. о.	6.00
Е. Маланюк: До проблеми большевизму, стор. 82	1.00	М. Сосновський: Україна на міжнародній арені 1945-1965, стор. 272	3.50
Е. Маланюк: Нариси з історії нашої культури, сторр. 80	0.50	Ф. В. Корчмарик: Духові впливи Києва на Московщину в добу Гетьманської України, стор. 245	4.00
Е. Маланюк: Остання весна (поезії), стор. 104	1.50	✱ Коссак-Охримович-Тураш, стор 190, ціна: т. о. 4.00, м. о.	3.00
Е. Маланюк: Серпень (поезії), стор. 72	2.00	О. Дяків-Горновий: Ідея і чин, стор. 408, т. о.	5.00
✧ Історія Русів, стор. 346	3.00	П. Савчук: Гетьман Мазепа	2.00
Д. Донцов: Підстави нашої політики, стор. 210	2.75	П. Савчук: Ідея і любов (драма на 3 дії)	0.50
Д. Донцов: Правда прадідів великих, стор. 95	1.00	П. Савчук: Чотирьох з мільйонів (трагедія на 5 дій)	1.00
Д. Донцов: Хрестом і мечем, стор. 319, ціна: т. о. 5.00, м. о.	4.00	П. Савчук: Облога замку (мелодрама на 5 дій)	1.00
О. Оглоблин: Гетьман Іван Мазепа та його доба, стор. 410	6.00	О. Бабій: Повстанці (поема), стор. 180	2.00
О. Оглоблин: Думки про Хмельниччину	1.00	О. Запорожець: В одвічний боротьбі, стор. 370	2.00
О. Оглоблин: Українсько-московська угода, сторінок 100	0.50	Вадим Лесич: Кам'яні луни	1.50
О. Оглоблин: Хмельниччина і українська державність, стор. 24	0.25	Р. Володимир: Палкі серця (поезії), стор. 215	2.50
О. Оглоблин: Думки про сучасну українську історіографію, стор 87	1.50	Зореслав: З ранніх весен (поезії), стор. 112	2.00
А. Книжницький: На дні ССРСР, стор. 232	2.75	„ ЗА ВОЛЮ УКРАЇНИ ” — історичний збірник УСС, 1914-1964, стор. 608, т. о.,	12.00
У. Самчук: Чого не гоїть вогонь (роман) сторінок 288	3.75	В. Гаврилюк: Тінь і мандрівник (поезії), стор. 105	2.00
Ф. Одрач: Щебетун (повість), стор. 294	2.50	М. Кушнір: Край і еміграція, стор. 47	0.75
Т. Ерем: Советський акваріум, стор. 142	0.50	М. Островерха: На закруті, стор. 142	2.00
Л. Старицька-Черняхівська: Іван Мазепа, сторінок 154	1.25	М. Островерха: Великий Василяннин, стор. 48	0.50
Л. Старицька-Черняхівська: Останній сніг, сторінок 44	0.50	М. Островерха: Гомін здалека, стор. 127	1.50
М. Щербак: Вагаття (лірика), стор. 64	0.75	М. Островерха: Блиски і темряви (спогад), стор. 208	2.00
М. Щербак: Шлях у вічність, стор. 29	0.25	М. Островерха: Чорнокнижник із Зубрівки, стор. 32	0.50
В. Гришко: Панславизм в советській історіографії і політиці, стор 37	0.25	М. Островерха: Гроза калини, стор. 132	2.00
В. Кравців: Людина і воєк (сл. п. Р. Шухевича-Чупринки), стор. 31	0.25	М. Островерха: Без докору (міркування на мистецькі теми), стор. 154,	1.50
РІЧНИКИ ВІСНИКА (тверда оправа)	8.00	М. Чубатий: Княжа Русь-Україна та виникнення трьох східнослов'янських націй	2.50
Е. Ляхович: Перевірка наших позицій, стор. 15	0.25	Хосе Ортега - І- Гассет: Вунт мас	2.00
Е. Ляхович: Форма і зміст українських змагань	2.50		
В. Січинський: Крим (історичний нарис), стор. 31	0.25		
П. Мірчук: З його духа печаттю (25-ліття ОУН), стор. 30	0.50		
П. Мірчук: Відродження української ідеї, стор. 63	1.00		
П. Мірчук: Під покров Богородиці (свято УПА), стор. 32	0.25		
П. Мірчук: Українська визвольна справа і українська еміграція	1.00		
П. Мірчук: Українська Повстанська Армія — 1942-1952, стор. 319	2.00		
П. Мірчук: Українська Державність 1917-1920, стор. 400	5.00		
С. Збараський: Крути, стор. 104	1.00		
Г. Косинка: Фавст з Поділля, стор. 95	1.00		

АНГЛОМОВНІ ВИДАННЯ

Le Vasseur De Beauplan: A Description of Ukraine	3.00
N. Chirovsky: Old Ukraine, 480 pp.	7.00
N. Chirovsky: The Economic Factor in the Growth of Russia, 178 pp.	3.75
N. Chirovsky: The Ukrainian Economy, 93 pp.	1.50
N. Chirovsky: An Introduction to Russian History, 280 pp.	4.50
L. E. Dobriansky: The Vulnerable Russians, 454 pp.	6.00
I. Mirchuk: Ukraine and its People, 280 pp.	3.00
O. Noncharuk: If war Comes Tomorrow, 63 pp.	1.00
W. Dushnyck: The Ukrainian-Rite Catholic Church at the Ecumenical Council (1962-1965), 191 pp.	3.00

Замовлення вислати на адресу:

V I S N Y K

P. O. Box 304, Cooper Station
New York, N. Y. 10003

ОРГАНІЗУЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ „ВІСНИКА"! ВИРІВНЮЙТЕ ЗАДОВЖЕННЯ!

ВІСНИК

ОДИНАДЦЯТЬ РОКІВ ТОМУ

Д. Донцов

СТЕПАН БАНДЕРА — ІМ'Я-СИМВОЛ

Ні одна тиранія не чулася такою непевною, як в наш час московська. На таких небезпечних для неї закрутах, як тепер, зморою вставала перед нею Україна. Тоді ця тиранія халпалася за свою превентивну зброю: вимордування мільйонів людности (голодоморство, ежовщина) і „ліквідація” тих, що могли воскресити на нашій землі дух Богдана, Мазепи чи Гонти, з метою знищення Москви. Як то було в 1926 році (Париж!) чи в 1938 році (Роттердам!). Тепер наспіла трагічна вістка про 15-те жовтня в Мюнхені.

Чому якраз тепер загинув (як і ті два) Степан Бандера і чому якраз він? Тому, що старанно готова московськими гучномовцями і західними (лівими) трубами ерихонськими подорож (до ЗСА — ред.) кремлівського „миротворця” скінчилася повним провалом. Тому, що сама поява на Заході того Великого Хама одразу знищила весь ефект рекламного „там-таму”. — тому, що й найбільш тою рекламою замакітрені недотепи на Заході — на „дружескі” простягненій долоні „миротворця” уздріли чортівські пазурі, а над усміхненою пикою — роги Сатани. Брутальна сила, але не дописала славнозвісна ловецька підступна хитрість москаля. Сатана показався, хоч з породи злобних, але глупих хижаків. Обман не вдався, не вдалася психічна демобілізація, не вдався „апізмент”. . . Не вдалося за обіцяний „мир” виторгувати „припинення холодної війни” Заходом і наложення ним намордника на всяку протисоветську акцію вигнанців. А далі — непевність майбутнього і страх тиранської кліки. А на таких закрутах — звичайно, як у травні 1926 і 1938 рр., треба ціляти в примаару воюючої України.

Чому ж жертвою впав якраз він? Той, чие серце в цей фатальний осінній вечір перестало

битись. Чому не якийсь „демократ” або „прогресист”? Чому якраз отой, цькований „демократичними” й „прогресивними” гізнами „шовініст”, „диктатор”, „розбивач національної єдности” і „вузький націоналіст”?

Якраз тому! Якраз тому, що його ім'я, від часів війни, стало (навіть в очах ворога) символом боротьби, на життя і смерть, з захланним завойовником. Тому, що це ім'я (Бандера — стяг) могло, в рішальну для тиранії годину, стати прапором, під яким єдналися б усі відважні, всі чесні на Україні, всі, що не піддавалися підшептам ворожої пропаганди; що не схиляли чола перед москвофільськими міжнародними мафіями.

Яке ім'я з табору „прогресистів” або навернених на „прогресивну віру” перекинчиків з націоналістичного табору чи непередрішенців могло б стати таким символом і таким стягом? Де знайдете потрібну для того індивідуальність? Кого з них боїться кат України?

За погорду до угодовства, за його революційно-націоналістичний чин, якраз за це ненавиділи й цькували його новітні „зміновіховці”, за те обпльовували його як „розбивача національної єдности”, як перші „зміновіховці”, з В. Винниченком на чолі, обпльовували ім'я С. Петлюри. І ледве місяць перед його трагічною смертю один часопис того табору глузував з нього як із „смертника і банкрота”, запамороченого „фантастичними мріями”, не бажаного „погодитися з життям”. . . , вже з приємністю смакуючи хвилину, „як його не буде на світі (Бандера вже не молодий) та як тоді українці, вибираючи собі уряд, „духів не будуть викликувати”. . . („Самостійна Україна”, вересень 1959 року).

Чи має, як думають гізни угодовського табо-

ру, схилитися додолу прапор неприєднаної боротьби з Московією? Чи ідеї цього прапора мають затертися, втратити свої барви в багні об'єднаного непередрішенства й капітулянтства?

Тепер менше, ніж колинебудь! Треба виразно відповісти на питання: Чи маємо йти разом з тими, які пхають нас на шлях націонал-комунізму? Які вмовляють, що „не кожний комуніст є для нас конче ворогом”? Які захвалюють таких „великих патріотів”, як В. Винниченко або М. Скрипник; які в найкритичнішу годину України були прислужниками Москви? З тими, які підтримують на Заході цинічний обман Кремля, що Москва не окупувала Україну, а подарувала нам „нашу державу УССР”, тільки трохи не з таким режимом, як би нам хотілося?

Чи маємо йти разом з тими, які не бачать руїни в сучасній підмосковській Україні, які сміються з реляцій, що в ній „зникли вже гаї, українські підмальовані хатки”, що „люди на Україні ходять голодні й босі”; які гудять тих, що з Україною „асимілюють такі поняття, як „slave labour” (каторжна праця), „red killers” (червоні вбивники)”. Бо це, на думку зміновіховців, фальшива картина визискуваної, вимордовуваної Москвою України, це... „самообпльовування”! („Українське Слово”, 20.7.1958 р., ч. 871). Чи маємо йти з тими, які отакою оцінкою „сучасної України” разуче нагадують Валюха, який (за знаними статтями Є. Онацького у „Свободі”) теж перечив, що нібито Україна — „це дикі поля”, що там мільйони гинуть від голоду, бо все ж там іде українське будівництво, а „голодові історії переборщені”?

Чи можна йти з тими, які справжніми борцями за Україну визнають лише тих, що заключили „пакт з дияволом”? Йти з тими, які вмовляють в нас, що наші земляки з УССР „всі не вміють діяти поза комунізмом”? Які радять з

~~~~~
 “VISNYK” — “THE HERALD”

Published by Organization for Defense of Four
 Freedoms for Ukraine, Inc.

Monthly except July and August when bimonthly.
 Second class postage paid at General Post Office,
 New York, N. Y.

Board of Editors

Address: P. O. Box 304, Cooper Station,
 New York, N. Y. 10003

комуністичними комсомольцями (і з „революційно-демократичними” винниченками) „визволяти” Україну від Москви, а щойно „потім вести з ними теологічні розмови”? — Себто, в поході проти московського диявола сховати під кожух хрест, щоб не образити їх комуністичного „сумління”? („Українське Слово”, ч. 934). Йти з тими, які твердять, що вважати „москаля за причинника всіх лих є згубне самовбивче гасло”, — як повчають прометейці? Які „не бачать підстав для успішної революції проти большевицького режиму”, коли нема війни, бо так „довела” нібито невдала угорська революція? Які не сподіваються, що „Україну визволиться крісом з лісу” („Прометей”, 6.8.1959 р.)? Чи можна йти з тими, які захвалюють колябораційно-квіслінгівську політику московських наймитів „із малоросів”? Які намагаються „переконати” своїми меморіялами або „засоромити” Хрущова, а по упадку большевизму радять не дуже валити партійну сітку, щоб „не настав хаос?”

Не вільно „в рідну хату вносити роздор”? Роздор вносить та потопаюча в багні зміновіховська еміграція, яка офіційально молиться до хреста, а водночас переморгується з Пилатом, з фарисеями і садукееями; яка теревенить про „дастіженія” советського режиму в „нашій” УССР, про „еволюцію” того режиму та про „неактуальність національної революції” і про „патріотизм” наших яничарів. Вже готується „оркестрація” сліпих, кривих і горбатих. Уже готують корогви — „самостійна соборна” і т. д., щоб за ними повести обдурену масу на шлях „реальної політики”, себто коляборації з „раєм” (з „нашою державою” УССР), на шлях нової грушевщини і винниченківщини або „дружньої співпраці” з Марголініми і Рейсами.

Вже одному представникові цієї „оркестри” в Монреалі, гостеві з Європи, який захвалював „патріотизм” Скрипника, — ті, що знали ганебну роботу останнього в Україні, крикнули, що це брехня і що вони це ліпше знають. Ось цю брехню, цю брехливу пропаганду „дастіженій” советських і ставки на валюхівські „кадри” — треба припинити! Щоб поволі не затруїла вона остаточно душу емігрантського загалу.

Тій „оркестрі” треба протиставити когорту людей віри, ідеї, чести й характеру, яка хоче

С. Корниз

ОГЛЯД СВІТОВИХ ПОДІЙ

Перед виборами в ЗСА і війна в Індо-Китаї

3-го листопада ц. р. відбудуться в ЗСА вибори членів Палати Репрезентантів, частини сенаторів і частини губернаторів. В зв'язку з цим щодва роки країна переходить виборчу лихоманку. Це — одна з від'ємних сторінок демократії.

Задовго до виборів відбувається гаряча передвиборча кампанія, в якій грають роллю не тільки інтереси партій, але також інтереси групові, родинні й особисті. Важливу роллю грають впливи закордонних країн, зокрема Москви. На вибори витрачається великі суми грошей — кандидатів і партій, при чому відбуваються різні політичні трюки, скеровані на те, щоб скомпромітувати партійного противника.

Цього року, крім опозиційної, Демократичної партії беруть участь у виборах по стороні опозиції різного роду ліберали, групи гіппі і негритянська організація „Чорної пантери”, які

здвинути не Україну Любченків, Кулішів, Сосяур, Скрипників, Винниченків, Драгоманових і Марголіних, не Україну тих „хамових синів”, над якими кожний пройдисвіт із Сходу чи Заходу „коверзував би” — а Україну традиційну, козацьку, християнську, якій би, як тому Яремі, „виросли крила”, Україну Богдана, Мазепи і Гонти, з хрестом і мечем на „поганих”.

Та когорта мала б згуртувати людей, що здібні служити ідеї, а не своїй крамничці, парадам і забавам. Людей не одної „програми”, а одного духа. Людей, які не пактували б з антихристом, що його в принадній масці малював на чолі большевицької шайки Блок (в поемі „Дванадцять”), а які б його здемаскували і знищили, звільнили б Україну від нього і від усієї його погані.

Ці гасла треба собі пригадати в час трагічної смерті того, хто за них боровся. Інакше багною об'єднаних „оркестрантів” засмокче нас.

(З книжки „Московські вбивці Бандери перед судом”, Мюнхен, 1965 р.)

організують вуличні заворушення. Все це надзвичайно утруднює працю Уряду і Конгресу зі шкодою для держави. Крім того ведеться неперебірлива кампанія в пресі, радіо, телевізії і на вічах проти Республіканської партії, президента Р. Ніксона та його Уряду. Особливо гостра кампанія ведеться на терені Конгресу. З новіших таких виступів було ухвалення підвишки передбачених в державному бюджеті видатків на шпитали і шкільництво, щоб зробити бюджет ще більш дефіцитним і щоб використати це, як аргумент у виборах проти Республіканської партії. Також без внеску Уряду Конгрес схвалив закон про право Президента „заморожувати” ціни на товари і платні, хоч Президент до таких заходів вдаватися не хоче. Поза тим поступають до Конгресу пропозиції обмежити фінансування війни в Камбоджі і визначити твердий реченець виведення американського війська з Південного В'єтнаму.

Опозиція часто атакує віце-президента Спіро Егню, який у своїх виступах успішно поборює сенаторів-„голубів миру” і придбав собі серед широких мас громадянства велику популярність.

Відгадування вислідів виборів найбільш невдячне зайняття. Проте, не виключене, що таємнича „мовчазна більшість”, до якої належить багато робітників, перерішить справу в користь Республіканської партії. На вислід виборів можуть вплинути замирення на Близькому Сході і ситуація в Індо-Китаї. Важливе також, щоб змінилася ситуація в Республіканській партії. Знаходяться сенатори й конгресмени-республіканці, які голосують за внески лівиці. А взагалі республіканці якось мало виступають в обороні програми своєї партії.

У Камбоджі протягом останніх тижнів відбувалися посилені атаки червоних в напрямі столиці Пном Пеня, яким ставлять опір війська Камбоджі, Південного В'єтнаму і американське летунство. Тяжкі бомбовики „Б-52” атакують скупчення ворожих військ і воєнні транспорти. Наприкінці серпня підписано в Пном Пеню договір, за яким ЗСА зобов'язалися подавати

Камбоджі мілітарну допомогу в сумі до 50 млн. доларів річно. Однак, представник уряду відмовився потвердити журналістам підписання цього договору. Це — контроверсійна справа, бо „голуби миру” ведуть кампанію проти уділення допомоги для Камбоджі.

У Південному В'єтнамі відбуваються бої в північній частині краю без поважних вислідів.

У Парижі без змін. На наради прибув високої ранги американський амбасадор Д. Брюс, але збоку північно-в'єтнамських комуністів являються другорядні урядовці, і засідання обмежуються пропагандивними заявами та суперечками.

Війна в Індокитаї, правдоподібно, не закінчиться скоро. На тому обширі заходить гостра потреба змонтування широкого фронту з участю інших країн Південно-Східної Азії, в першу чергу Сіаму. Також вимагає зміни мілітарної тактика і перехід до наступу на Ганой зі суходолу і з моря. Американські „голуби миру”, домагаючись від свого Уряду капітуляції у В'єтнамі, одночасно домагаються гарантування непорушності кордонів Ізраїлю з-перед 1967 року.

У закордонній політиці ЗСА відбуваються певні зміни. Уряд прийшов до переконання, що він не зможе надалі переймати на себе мілітарну оборону країн, загрожених комуністами, і переводить у життя доктрину през. Р. Ніксона: допомагати тим народам, які будуть самі себе боронити. Тільки втім випадку ЗСА прийдуть з допомогою військовим вирядом і — у випадку особливої загрози — нуклеарною зброєю. Перевірене на практиці таке застосування доктрини Ніксона у В'єтнамі і Камбоджі дало задовільні висліди. Особливо успішною зброєю для допомоги виявилось летунство. У зв'язку з цим віце-президент Спіро Егню виїздив в кінці серпня до деяких країн Південно-Східної Азії.

Президент Р. Ніксон, перебираючи владу, застав у тих країнах американські залоги в кількості 912.000 вояків. Під цю пору перебуває там ще 770.000, і Президент плянує далі зменшення тих залог до 1972 р. до 272.500. Ці залоги мають бути розміщені в такий спосіб (в тисячах): Південний В'єтнам — 50, Корея — 30, Сіам — 10, Японія — 20, Окінава — 30, Філіп-

піни — 13,5, Формоза — 9, Гуам — 10 і фльота на Паціфіку — 100. Разом 272.500.

У числі з 31 серпня „Ю. С. Нюз Ворлд Ріпорт” в статті п. н. „Змінений світ” пише про зміни у відношенні Білого Дому до світових проблем — на Близькому Сході, в Південній Азії, в переговорах з Москвою в справі контролю зброєнь. Свою закордонну політику ЗСА угрунтовують тепер на реальних потребах своїх внутрішніх справ і міжнародної ситуації.

Політичні експерти вважають, що на Близькому Сході Москва не хоче війни. Теперішнє „перемир'я” дуже крихке. Москва, використовуючи ситуацію, старається утримати рівновагу сил між арабськими країнами і Ізраїлем.

У В'єтнамі сподіваються підписання перемир'я. Сайгон має шанси втриматися. Рада Національної Безпеки ЗСА стверджує, що південно-в'єтнамська армія щораз більше скріплюється і усамостійнюється.

Висліди чотиримісячних переговорів з Москвою у справі обмеження стратегічної зброї в урядових колах ЗСА оцінюється, здається, занадто оптимістично.

Політичні коментатори вважають, що Советський Союз переходить глибоку економічну й ідеологічну кризу. В 40-их, 50-их і 60-их роках світовий комунізм являв собою систему, якою керувала одна централія. Тепер є щонайменше дві комуністичних централії: в Москві і Пейпінгу. Комуністична доктрина повинна була забезпечувати мир, а тим часом советська армія вживалася чотири рази по світовій війні проти альянтів ССРСР — у Чехо-Словацьчині, Польщі, Мадярщині і Румунії. Це є фактом, що поміж комуністичними країнами існує глибока ривалізація.

Напруження поміж Китаєм і ССРСР є, мабуть, найзначнішим фактором в московській закордонній політиці. І Москва, очевидно, не має способу злагіднити це напруження, якщо старається зблизитися зі Заходом. В цьому підстава реальности, з якою Захід мусить рахуватися.

Перемир'я на Близькому Сході

Внаслідок натиску на Єгипет збоку Москви і на Ізраїль збоку ЗСА, по довгій спротиві Ізраїлю, прийнято врешті плян державного секретаря ЗСА Роджерса про припинення вогню на

Близькому Сході від 7-го серпня на протяз 90 днів. З кінцем серпня мали розпочатися мирові переговори. Однак, зараз по припиненні вогню Ізраїль зголосив претенсії, що Єгипет порушує умови перемир'я і пересуває свої ракетні викидні ближче Суецького каналу.

Переговори мають відбуватися в Нью Йорку, в місці осідку ООН. Головну роллю в них відіграватиме спеціальний амбасадор ООН на Близькому Сході, шведський дипломат Гуннар Яррінг. Ізраїль репрезентуватиме міністер закордонних справ А. Ебан, а у вступних розмовах його амбасадор при ООН Юзеф Текоаг. Єгипет і Йорданію репрезентуватимуть їх амбасадори при ООН.

Сенатор Д. В. Фулбрайт дораджує „новий підхід” до конфлікту на Близькому Сході. На його думку, тією справою повинна зайнятися Рада Безпеки ООН, а в разі потреби ужити навіть міжнародне військо.

На думку сенатора Фулбрайта, мировий договір на Близькому Сході повинен передбачати повернення Ізраїлю до кордонів з-перед 1967 р., а ЗСА повинні гарантувати Ізраїлеві безпеку в тих кордонах. Сен. Фулбрайт вимагає, щоб ЗСА і Москва силою накиннули Ізраїлеві і арабам мир на Близькому Сході.

Цікаві також заяви генерального секретаря ООН, висловлені на конференції світових федералістів в Оттаві. Признавши засаду державної незалежності за „перестарілу” і непрактичну в теперішньому світі, він ствердив, що рішення Ради Безпеки ООН мусять бути введені в життя, якщо людство має уникнути самознищення”. Ось так задивляється генеральний секретар ООН на свободу і незалежність народів! Такий самий погляд на ті справи має й голова Комісії закордонних справ Сенату ЗСА.

На Близькому Сході прийшов час, коли Москва і ЗСА рішили там воєнні фронти зліквідувати, щоб уникнути конфронтації. Москва, осягнувши вже там перевагу, свої заінтересовання переносить на інший, під цю пору важливіший для неї обшир — в Європу.

Москва закріплюється в Європі

У Західній і Середній Європі, поза перемогою консерватистів у Британії, найбільшою подією останніх тижнів було підписання догово-

ру Західньої Німеччини з Москвою про невживання зброї при розв'язуванні спірних справ. Цим договором Бонн визнав також кордон на Одрі-Ніссі, що його протягом 25 років заперечували уряди Аденауера і Кізінгера.

12 серпня в Москві, на спеціальній урочистості підписали цей договір німецький канцлер Віллі Брандт і московський прем'єр Алексєй Косигін, в присутності Брежнєва, численних советських достойників і німецьких делегатів.

Американський тижневик „Ю. С. енд Ворлд Ріпорт” з 24 серпня, в статті „Німецьке відкриття Сходу”, оцінює договір назагал оптимістично, вважаючи, що він може змінити зобов'язання ЗСА щодо охорони Європи від комунізму, бо „старі вороги робляться приятелями”. У Вашингтоні договір схвалюють ті, які хочуть виведення американських військ з Європи. Зокрема сенатор М. Менсфілд заявив, що присутність великої залози ЗСА в Німеччині є вже коштовним анахронізмом. Чимало європейських політиків думають, що зменшення американських залог в Європі означатиме зменшення впливів ЗСА на тому континенті. І тоді, мовляв, може бути здійснена засада: „Європа для європейців”. Наступним кроком мають бути спроби зміни статусу Берліну. Без розв'язання цього питання договір не буде затверджений західноберлінським парламентом.

Для Москви головною ціллю є виведення американських військ з Європи і приспання чуйности західнього світу. Крім того, Москва хіче використати німецьку технологію і кредити для піднесення своєї економіки. А німці сподіваються, що загальна атмосфера потеплішає, внаслідок чого можна буде актуалізувати справу об'єднання Німеччини. Брандт старається заспокоїти ЗСА і інших західніх союзників, що нічого не змінилося в НАТО і Німеччина залишається далі її членом.

Американська преса займає стримане становище в оцінці цього договору, не бажаючи вмішуватися у німецькі справи і перешкоджати у затвердженні договору в боннському парламенті.

Західнонімецький „Баєрн Кур'єр” пише: „Штраєс висловився, що договір корисний тільки для Москви. Для Советського Союзу цей договір — знаряддя політики могутности”.

Іван Левадний

ПЕРЕМОГА СОБОРНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЗБРОЇ

Героїчний похід з'єднаних українських армій у 1919 році на Київ був величним виявом патріотизму, високої національної свідомості, соборницької ідеї, відваги та завзяття, що їх виказало українське вояцтво, рішене власними силами, без будь-якої чужої допомоги звільнити столицю України від ворожої окупації, а далі йти на Львів і здійснити визволення соборної батьківщини.

У тяжких обставинах розпочався цей похід. Багатьом здавалось, що українська справа вже програна. Червоні москалі в перебігу війни з Директорією окупували майже цілу Україну і відтіснили послаблену в боях українську армію на Волинь і Поділля. До Галичини поляки стягнули створену у Франції і вивінувану в найновішу зброю армію Галлера, її силами потиснули Українську Галицьку Армію аж до

східних меж Галичини і змусили її перейти Збруч.

Так силою обставин у липні 1919 року коло Кам'яця Подільського зішлись 50-тисячна регулярна Українська Галицька Армія і скупчена там армія УНР. З півдня прийшло 3500 вояків Тютюнника, відбувши 1000-кілометровий похід з боями через вороже запілля. З різних районів Правобережжя, Київщини та Чернігівщини наспівали інші військові з'єднання. Ці військові формації об'єдналися для скріплення операцій в обороні української держави.

Безкрая відданість українській визвольній справі, жертвенність і відвага загартованих у боях Наддніпрянської і Галицької українських армій, їх маневрова і оперативна зручність творили разом велику мілітарну силу. В пам'яті вояцтва були ще живі недавні бойові подвиги.

На пропозицію Брандта скликати західню конференцію на вершинах французький президент Помпіду сухо відповів: „У цій хвилині нема ніякої особливої підстави, щоб ми бачились”.

Українська еміграційна преса здебільша осуджує договір. „Шлях Перемоги” в своїй передовиці п. н. „Не вірте москалеві” пише: „Московський договір, що його підписав федеральний канцлер В. Брандт, означає другу капітуляцію Німеччини. Його виправдуюча заява про те, що його уряд не здав нічого, що вже раніше не було програне, є нонсенсом. Бо світ не стоїть на місці, і через чверть сторіччя політична карта світу основно змінилася в користь тих, що програли війну. Німеччина перша із західніх потуг визнає формально статус кво, встановлений російською зброєю, московським чоботом, — зайняті досі всі чужі землі. Німці, прихильники СПД-ФДП, визнали суцільний статус кво загарбництва Москви, поділ Німеччини, відділення Берліну, з надією якоїсь відплати москалів за дарунок, який вони запрезентували Москві. Що дістали німці за цей договір? Нічого. Коли так, це означає капітуляцію. Альтернативою до капітуляції була б підтримка поневоле-

них Москвою націй. Тим більше тепер, коли Москва zagrożена збоку Китаю, коли є загроза збоку ЗСА за Ізраїль і нафту, коли відкриваються два чергові фронти проти Москви за існування найважливішого фронту: уярмлених націй на чолі з Україною, тоді якраз Бонн капітулює.

„Що людська наївність не має меж, а німецька зокрема, бачимо з того, що боннський уряд підкреслює, що його політику схвалюють ЗСА, Франція, Англія. Невже ці країни мають більше дбати про німецькі інтереси, ніж самі німці! Зрештою і Ніксон, і Помпіду і Гіт делікатно висловили своє обурення з приводу капітуляції, а „Дейлі Телеграф” систематично атакує боннський уряд за цей договір капітуляції”.

„Гомін України” в статті „Дві події — одне спрямування Москви” пише: „Москві потрібні мирні відносини в Європі, як теж і на Близькому Сході, щоб могли перекинути свої сили на протикитайський фронт. Москва зовсім не реzigнує зі своїх загарбницьких плянів ні в Європі, ні на Близькому Сході. Навпаки, вона сподівається, що під миролюбними гаслами їх легше можна буде здійснити, приславши чуйність західнього світу”.

Вояки Наддніпрянської армії пам'ятали червневий прорив большевицького фронту і проскурівську операцію. Вояки УГА згадували боротьбу за Львів, блискучу чортківську операцію і львівську офензиву генерала Грекова. Всі бажали знову зустрітися з ворогом.

Враховуючи настрої вояцтва і виконуючи його бажання, Штаб армії УНР вирішив розпочати разом з УГА в серпні 1919 року наступ на Київ і Одесу, а здобувши їх, рушити на визволення Львова. Для керівництва бойовими операціями створено штаб Головного Отамана на чолі з генералами Юнаковим і Курмановичем.

Об'єднані Українські Армії розпочали похід для визволення столиці своєї держави. Їх скрізь радісно зустрічало населення. Початок нової визвольної акції захоплено привітав поет Олександр Олесь, оспівуючи нову офензиву як хрестоносний похід за волю:

Пішли! Хорогви розгорнули
І з гимном на устах пішли! . .
Так, розгорнувши вільні крила,
З високих скель летять орли.

Ідуть! Це в мене в серці їх хода лунає,
Це гнівна пісня їх гримить . . .
О Боже, Боже Всемогучий,
Лиши мені на вік цю мить!

Біжить, тікає ворог лютий . . .
І дзвони радісно гудуть.
Я бачу в серці їх хорогви
І чую — як вони ідуть.

3 серпня 1919.

Перемагаючи в боях червоні московські війська, з'єднані українські армії швидко просувались на схід.

12 серпня частина першого корпусу УГА здобула Вінницю, 14 серпня — Хмельник і Калинівку.

13 серпня розпочався наступ на південному відтинку фронту. 14 серпня здобуто Старокостянтинів.

Не зважаючи на несподіваний польський наступ у напрямі Дубно-Рівне, розпочатий 15 серпня, українські армії нестримно йшли вперед. 19 серпня вони здобули Бердичів, 21 серпня ввійшли в Житомир.

Наприкінці серпня з'єднані українські армії наблизились до Києва і, відкинувши советські військові частини, 31 серпня переможно всту-

пили у визволену столицю.

Київське населення, змучене після семимісячної московської окупації, ентузіастично зустріло визволителів. Обози Української Галицької Армії розташувались вздовж Фундуклеївської вулиці біля Оперового театру. Кияни оточували вояків, розмовляли з ними, вітали їх як переможців. Панувала загальна радість. У місті повівали синьожовті прапори.

Спільний похід об'єднаних українських армій і визволення столиці заманіфестували високу ідею соборности, волю до вільного державного життя, рішеність боротись за досягнення світлої мети. Ця знаменна подія в українській історії недавніх часів дає високий приклад посвяти своїй нації. На її традиціях зросли й виховалися нові покоління нашого народу, що в рядах ОУН і УПА запевнили продовження героїчних змагань України за волю, які напевно завершаться світлою перемогою.

АБН ЗАКЛИКАЄ ДО ПІДТРИМКИ ТА ПОЖЕРТВ

З Центрального Комітету АБН, що ним керує Ярослав Стецько, голова Проводу ОУН, розіслано „Звернення” до різних національних спільнот у вільному світі, представників поневолених націй. У зверненні підкреслюється, що АБН провадив і провадить політику розвалу московської большевицької імперії ССРСР, влаштовує віча, збори, маніфестації, конференції, видає „АБН-Кореспондент” англійською мовою та видання іншими мовами світу, пропагуючи національно-визвольні ідеї Антибольшевицького Блоку Народів, публікує різномовні листівки та ін. літературу, призначену також і для ССРСР.

Комуністичні центральні газети, як „Правда”, „Известия”, журнали „Дружба Народов”, „Новое Время” й ін., що виходять різними мовами в Москві й розповсюджуються за кордоном, особливо гостро атакують діяльність АБН, який робить ставку на внутрішні могутні сили уявлених народів та пропагує справедливість і мир у світі шляхом створення національних держав.

У зверненні сказано: „Національний принцип організації світу проти імперіального, свобода людини — проти тоталітарного рабства, соціальна справедливість проти визиску і кривди, новий міжнародний і соціальний лад, побудований на пошануванні прав людини і націй — мета нашої боротьби”.

В кінці закликається людей доброї волі й політичної свідомості, щоб вони всіляко сприяли праці АБН, в тому числі й економічно, збірками та пожертвами, бо „незалежну політику можна вести, спираючись лише на власні фінансові засоби”. Масові збірки провадить АБН щодва роки.

В. Давиденко

НАРОДЖЕННЯ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ

Часто ставимо собі питання: чи можна з усіх тих матеріалів „захальної літератури”, що напливають до нас різними каналами, уявити собі виразно образ сучасної України, її „шляхи, її боління і землю, землю свою”? Справді, Вячеслав Чорновіл поставив перед очі еміграції довгий шерех сучасних борців за права свого народу — тих молодих людей, які прирекли себе на переслідування, відмовилися від особистого щастя, боронячи мову і культуру свого народу. Численними фактами він ствердив, що терор в Україні не припиняється. Іван Дзюба в своїй документальній розвідці розкрив усю фальш і облудність сучасної національної політики на Україні, доказав найбільш переконливими даними, що за крикливими офіційними гаслами криється споконвічний московський культурний колоніалізм. Караванський, Мясютко і десятки інших у своїх памфлетах і листах-заявах змалювали широкий розгул московських шовіністів та їхніх прислужників-малоросів, що в надії на панську ласку стараються випередити, вгадати думки тих, хто там, у Кремлі плянує „злиття націй” — цілковиту загладу для України, як окремого народу, окремої землі і окремої культури. Усе, чого вимагають, чого добиваються ці відважні люди і безсумнівні українські патріоти — це поліпшення існуючої суспільно-політичної системи, виведення України зі стану московської провінції в один ряд з метрополією. І — щиро чи нещиро, з тактичних міркувань — всі вони покликаються як на найбільший авторитет, як на арбітра — на Леніна, головного спричинника того стану, в якому Україна опинилась.

З найновіших документів, що надійшли з України, заслуговує на пильну увагу збірка статей молодого літературного критика Євгена Сверстюка, об'єднаних спільним заголовком „Собор у риштованні”^{*}). Обороняючи в цій збірці „Собор” Гончара проти його советських критиків, Є. Сверстюк значно поширив для еміграційного читача образ України, змальований

його попередниками, додавши до того образу кілька похмурих штрихів. Нижче — основні думки, висловлені автором цієї книжки.

Перед сучасною українською людиною, пише Сверстюк, стоїть гостра альтернатива: **бути або сином свого народу, або його лукавим наймитом.** Сином — значить активним, бо пасивна співучасть його в процесах суспільної деградації рівнозначна з потуранням руйніницькій активності нерозумної волі, що користується мовчанням як знаком згоди.

Сучасну смугу історії України Є. Сверстюк називає „негеройною”, бо в ній подвиг учиняє вже той, хто вихопився зі стану пасивного конформізму і йде за голосом сумління. А за обережність, перецікування і лінь пасивних кожне нове покоління розплачується своєю долею і честю, заново вибираючи духову спадщину своїх донкіхотів серед намулу спадщини рабів. „Нині, — пише Є. Сверстюк, — минули ті часи, коли рослинне існування та анабіоз цілих поколінь давав лише сіреньку пляму на мапі світу. Тепер інша доба. Незалежно від нашої волі ми включаємося ланкою в життя нашої планети, вкритої сіткою атомових мін і політичних вулканів”.

За найстрашнішого носія смертельної інфекції, яка може вкинутися в „рану України”, автор вважає „**напівосвіченого ефрейтора, рішучого напівінтелігента**”, який, жонглюючи словами, робить сліпучий фосерверк — тимчасову ілюзію правди, який діє так, наче одвічних законів розвитку життя немає, а потім десяткам геніїв не впоратися з тим, що він накоїв; який затопив віками заселені найурожайніші подніпровські землі під гнилі моря для „дешевих” електричень і час від часу організує руйнування історичних пам'яток”.

Те, що для наших предків було азбукою, нам нині треба відкривати. І чи не тому душа нікчемніє, — питає він, — що в ній перестає жити духовна сила і велич предків? Нидіючи, вона метушливо починає шукати легкого замітника дідівської спадщини і зупиняється, звичайно, на „**сусідській гармошці**”. Але наш народ ще ніколи не жив без духового, і вся його історія, хоч

^{*}) Євген Сверстюк, Собор у риштованні, передмова М. Антоновича, документи III, Укр. В-во „Смолюскіп”, 1970.

як мало нині нам відома вона — лягла в основу отих Франкових слів:

І підуть вони в безвість віків,
Повні тугу і жаху,
Простувать в ході духові шлях
І вмирати на шляху...

Оглядаючись назад, на часи сталінського терору, Є. Сверстюк пише: „Не нам звинувачувати дідів і батьків: багато з них волило смерть, ніж безчестя. Багато робило все, що могло, щоб зберегти не тільки себе, а й принципи справедливості. Але загальна тенденція була така, що виживав пристосуванець, який демонстрував пильність щодо ближнього і на ходу орієнтувався, як виїхати коштом ближнього. В суспільстві відбувався штучний добір за найгіршою ознакою...”

В результаті цього штучного процесу „вироблявся тип людини безвідповідальної, байдужої, скон'юнктуреної, яка не стримує, а підтримує гістерію, розпалювану зверху. У нас вона виробила навіть свою мову, з якої не скажеш, що дуже тримається рідного, але й не закинеш, що йде проти „національної форми”, свою тактику, з якої не скажеш, чи вона рятує чи топить...”

Нова релігія, яку творив Сталін, „не відбулась”. І коли його позолочені пам'ятники повалились і канули в забуття, не було ні законів, ні людей, які послужили б опорою його авторитетові... Та за роки служіння йому відбулась деморалізація. Богом став Плян. І винагорода — мільйони тонн сталі, сала, масла — на душу населення. „Ми котимося до чуттєвого, фізіологічного матеріалізму під шумок з репродукторів, під заколисуючі розмови про футбол, балет і космос... Цілі десятиріччя у нас згортаються позавчорашні газети як ідейно застарілі і скидаються з п'єдесталів позавчорашні боги.

Проте, отой невгамовний Франків „Вічний революціонер” ніколи не вмирав. „Тисячолітні зусилля найкращих і найшляхетніших з людського роду пішли на те, щоб культивувати в людських грудях енергію людського духа —

Дух, що тіло рве до бою,
Рве за поступ щастя й волю...

Бо тільки енергія духа виражає справжнє сство людини і творить неперехідний сенс жит-

тя поколінь, об'єднаних їхніми найбільшими вершинами”.

Євген Сверстюк цитує „вічну сторінку” Густава Лебона, написану під кінець минулого століття, „щоб спадкоємці історії вносили в неї корективи і з неї вчилися”: „Звикнувши зносити всяке ярмо, народи врешті-решт самі шукають його і доходять до втрати будь-якої самостійності і енергії. Вони стають тоді порожньою тінню, пасивними автоматами, без волі, без опору і без сили. Ось тоді людина вимушена десь збоку шукати пружин, яких їй не вистачає. Внаслідок зростаючої індиферентності і безсилля громадян роля урядів неодмінно має весь час збільшуватись. Уряди мимоволі мусять заволодіти духом ініціативи, заповзятливості і керівництва, оскільки всього цього нема в осіб приватних; вони мусять все організувати, всім керувати, все надихати, і держава врешті-решт стає всемогутнім провидінням. Проте, досвід вчить, що влада таких богів ніколи не буває ні надто тривкою, ні надто сильною”.

У 30-их роках, пише Сверстюк, як і в часах царських, „знову злодій не було, а батька (тобто історію України) вкрадено”. І тому він не дивується, що „багато наших співвітчизників, дипломованих і атестованих, не знає історії України і не цікавиться нею. Бо що з неї? На загальному фоні той, хто цікавиться історією України, і досі викликає підозру... І на тлі такого духового озлиденіння стало можливим ввести в шкільні програми та підручники пункт про благотворний вплив російської культури на

Кожний член ООЧСУ мусять передплачувати свій пресовий орган „Вісник ООЧСУ”. В кожному Відділі ООЧСУ і ОЖ ОЧСУ є стільки членів, скільки є передплатників „Вісника”. Передусім з „Вісника” мають дізнаватися члени ООЧСУ і українська громада про життя і діяльність Організації Оборони Чотирьох Свобід України. Підтримуймо ж свій журнал, передплачуймо його всі, поширюймо його серед наших симпатиків, наших приятелів і знайомих. Якщо не ми, члени ООЧСУ і ОЖ ОЧСУ, прихильники „Вісника”, хто ж утримає, хто ширитиме в нашій громаді „Вісник”, що вже ось незабаром 25 років на американській землі голосить правду про Україну, боронить з єдиноправильних, безкомпромісових націоналістичних позицій свій гноблений і нищений комуністичною Московою народ. „Вісник” — в хаті кожного українського патріота! „Вісник” — журнал всієї нашої громади!

українську піля "воз'єнанья" і покласти його в основу потімату про провінційно-наслідуючий характер української культури".

"Що таке писати історію в народньому розуміні? — питає Свєрстюк і відповідає: Це перудсім прийняти найвищу присягу вірности фактам та істині, правдиво писати про всі видатні події та всіх видатних людей — про все, що зберігла народня пам'ять — кризь голуд 1933 року, кризь чуму 1937, кризь волюнь 1941-1945 років".

Виступаючи в обороні правдивої історії України, Є. Свєрстюк наводять слова "новенького академіка" О. Мазуркевича, який писав у "Дзєнській Оєвітї": "З дєяких шірокємі нашї за-попадливї ревнителї старовини взяли собі за моду огульно вихвалити "свою", "рїдну", "національну минувшину". При цьому, мовляв, Мазуркевич спірається навіть на П. Рабовського, того самого Рабовського, який "переступив через усіх колишніх і майбутніх Мазуркевичів, заявивши: "Націоналізм — конечна умова поступу всєподєського; від загигелї на ції теритї не тільки вона сама, а всєподєкїсть загигелї...".

І ось коли такі Мазуркевичі, "круті люди" методично говорять тепер суцєрптивни "мілї прєдрасниї, великїї, вїльниї, шасливїї, культурниї і замєкниї народї — то згадуютьсь обєрежнїсть тєрєзєго Рєбїнчїного вола: "Колї до мене ти чєломєкєтєсь їдєш — чєтєсь мєнє розитє стєнє"... За швєстолїтїя, колї населєнє на пїлєнєтї їосєчєнїлє чєтїрєх мїльєрдїв, їогє стєглє мєншє, нїж бугє. Вїн знесїлєно всєгє пїслє 1914-21 рокїв, лєдєвє жївїїї їїдївєсь пїслє 1933-го, посїчєнїї і порубанїї ожив пїслє 1945-го, а нїнї їогє органїзм такий, що нє зєбєзпєчєє прїрєстє... Пєсмїхєтєсьє нєдї собоє і прємовлєє до чєркї: "Сємєгєнє, сємєгєнє, кто тєбє тєпєр нє гєнє?".

Про свєіх молєдїх сучєснїкїв Є. Свєрстюк пишє: "Стєшно стєє зє тє молєду українськєу їнтєлїгєнціє, якє в умєвєх нїнїшнєго "українського" мїстє крапї свєї сїлї мусїть вїтєра-чєтї на вїдєгєюваннє влєснєго нєцїонєльнєго обгїнчєє — зємїстє зємєтїсьє нє пєрєдїєчє краї пїлєнєтї зє освєєннєє нєвої їєтїнї нєвоєго чєсєу... Цє оїднє з прїчїннї тєго, що, позєвєлє-нє зєдєровєго нєцїонєльнєго вїхєвєннєє, нїнїшнє-нє українськєє тєхнїчнє їнтєлїгєнціє в оснєвнїї

масї нє знєє, що вонє — українськєє їнтєлїгєн-ція, мєзєк українськєї нєцї...".

*

"Скїлькї коштєवलєо нєшїм прєдкєм, — пишє Є. Свєрстюк, — прїпїєнїтї свєїм дітєм гумєннї їдєлї, вїрувєннєє, бєзкєрїсїлїву лєбєвє до їєтїнї і повєгу до Бєгє свєїх прєдкїв. І як жє лєгкє знєвтрєлїзуєвєтї всє цє — прєстєє їосїтєє оїгєтїтї оїднє покєлїннєє в тєвєє бугєднїшнїнї. А щєб зєвмєрлєє в людїнї рїднєє мєвєє — нї-нї їосїтєє прєсєтєтї її вїхєвєувєтї, вїдєтї її нє волює холєднєї вугїлї, в сїрїстє жїтєвєвїх вєкєзєлїє... Людїнєє нєшєго чєсєу прїоїшлєє цї-лє рєвєлєюціє вїдчужєнєє, сєлєєнєстєво шє ї їосї нє отємїлєсь вїд лєнїцїєгєвєго рєзєпєдє стєрїх фєрм жїтєє і мєїжє оїбїїїнїх вїпрєобувєвєнє, з єкїх кєжнє сємє по сєбї — їєтєрїчнєє. Вїдчужєннєє зємлї. Вїдчужєннєє прєдкєтїє прєдї. Вїдчужєннєє рєлїгї, звєчєє і вїруєвєнє. Вїдчужєннєє рєлїгїє, зєчєє і вїдєннї гєзєт, рєдїє тє їн-стїтутїє знєчєтї шєсь їншє — єкєсь пєрєлєлє-лє нє до щєдєннєго жїтєє рєєлїчнїстє. Вїдчужєннєє сєвїєстї, зє єкє тєж вїдповїдєєє влєєтє, чїї нєє-тєновї є обєв'єзєкємї. Нєрєшїтї — сємєвїдчужєннєє, колїшнїї "їнвєрєєлїчнїї" гєспєдєр — тїлькїє фєкункїєє у тєпєрїшнєчєму вєлїкєму гєс-пєдєрськєму мєхєнїзмї...".

Є. Свєрстюк прєкєвєнєнїї, що "їєтєрїєє нємї-нєчєє пєстєєвїтєє нєшїї їнтєлїгєнції гєлєвєє пї-тєннєє: що вї вїтєворїлї їдєє свєгєє нєрєднїх вї-змїнєє нєстїрїєвнїї єтїєтїє прєтї рєлїгїєннїх вї-рєвєнєє і обрєдїє, стєрїх звєчєєє, тєрєдїцїє і ємєтї — тєгєтєє вєбєгє тєго, що колїсь мусїє пєрш зє всєє пєвєжєкєтї чужїнїєчєє, колї хотїєє пєкєзєтї свєює пєвєгєлу до нєрєду?" Єкєсь у рєзємєві з євє-тєрєм оїднї їнтєлїгєнт "з єлїдємїє українськєго прїєвїшчєє" єкєзєєє їємєу: "Вїє шєє думєєтєє, що українськєє нєцїєє нєєкєрєшчє?" — "З прїєхєвє-нїє мє жєкєм є їдїєвєєєє нє єчєгє і думєєє, шєє всє жє вонє нє тєкєє, єкєює тїє вїдчужєєш її у сєбї. Бєнє тєкєє, єкєює мїє її зрєбїлїє і зрєбїмє, а єу-їдєтєє прєє її нєє її нєєїєлїшїх єнєєкєє".

"Комїлєкєє хємєтєє, — пишє Свєрстюк, — пєрєдкєєннєє єцїєєлїєє. Алєє чємєу жє вєгєє тєкєє вїрєзєнєє вїстєпєєє єкє євїшчєє сєрєдїє нєцїєєлїєєно вїхєлєпєнїєє, дужєєє єтєрєдєєвєннїєє українцїє? Нєє вїєгєє чєгєтєє їнєкєшєє пєкєєннїєє, єкє тїм, шєє, пє-зєвєлєнїєє нєцїєєлїєєної їїдєнєстїєє тєє вїдповїдєлє-нєстїєє зє нєрєднєє дужєєєє єпєдїшнїєу, вєннїє нє

мають на чому виробити почуття людської гідності”.

Занепокоєний майбутньою долею дітей, Є. Сверстюк ставить перед собою питання: „Чи вони внесуть молоду енергію в працю батьків — чи вимагатимуть від них комфорту? Йдеться про те, чи наші діти пристосуються до стилю чисто споживацького і хамського ставлення до природи, до людини, до батьків, до народу, до його духової і матеріальної культури, — чи за нашою діяльною допомогою та живим прикладом вироблять у собі імунітет проти цієї найстрашнішої холери — духового розпаду і деградації?”

„Ми, — пише Євген Сверстюк, — покоління щасливіше за наших батьків. Ми присутні при народженні громадської думки, яка сміє відрізнитись від офіційної. Вона росте і шириться (раніше вона скніла в роз'єднаних індивідах і гасла на перший же оклик). Нині вона вже є, і живиться не лише „самвидавом”, але й тими газетними, журнальними статтями та художніми творами, які проскакують і вже не можуть не проскакувати, бо вони проскакують навіть у головах тих, хто має їх фільтрувати і затримувати”.

Головна різниця між людьми, на думку Є. Сверстюка, виступає тепер у вимірах не політичних, а морально-етичних. „За столом усі одnodумці, всі „чешуть правду”, все розуміють, визнають наявність нерозв'язаних проблем, підтримують чесність і порядність. А коли доходить до діла — порядні залишаються самі на рівні людської совісти, мікролюдина шукає „матеріальної зацікавленості” і премії за „прохідний проєкт”, обиватель іде, хитро посміхаючись, шляхом найменшого опору, а кар'єрист виставляє себе єдиною опорою порядку і, ні перед чим не зупиняючись, плете інтриги, „викриває”, заходить на слизьке і на найсвятішому місці мостить собі трамплін”.

Розкриваючи вади советського режиму, Євген Сверстюк проти самого режиму не виступав. Він хоче його поліпшення, вважаючи, що в рамках конституції українська нація може зайняти належне їй місце в системі ССРСР. У кримінальному кодексі немає такого закону, по якому можна було б автора засудити. Але... на те й кодекс, щоб його обминати.

Є. Сверстюк порушує проблему прісної води, якої — у зв'язку з розвитком промисловості — бракує на Україні. Він вимагає негайно приступити до розв'язання проблеми загального отруєння повітря внаслідок безперервного зростання відпадків виробництва. Вимагає збереження природи, лісів та вигибаючих видів рослин і тварин, збереження землі від ерозії і засолення — хоча б такою мірою, щоб „житниця” прогудувала себе. Його непокоїть проблема здоров'я нового покоління, серед якого дедалі більше калік та різних симптомів виродження. Непокоїть його проблема освіти у „нашій найконсервативнішій із шкіл у зв'язку з науково-технічною революцією та потребою докорінного перегляду зформалізованого навчання”. Він вимагає розв'язати проблему виховання елементарних громадських чеснот, ідеалів і вірувань та перевиховання духово занедбаної молоді, бо „інформація сама по собі не перевиховує і не вдосконалює”. Він вимагає усунути з керівних постів догматиків, „які всю свою цінність вбачають у вироблених навичках гальмувати і формалізувати найкращі вияви живої людської енергії”.

Є. Сверстюк порушує проблему „нової української людини, здатної тверезо, на сучасному науковому рівні осмислити нову інформацію і мужньо, самовіддано шукати виходу з того становища, що у нас „лябораторії тільки фіксують”.

Всього цього сталінські догматики, головна ціль і завдання яких затримати створене Леніним і розбудоване Сталінім червоне царство, очевидно розв'язати неспроможні. Воно може існувати тільки на тих основах, на яких його створено. А спроби тих, що сидять на верху советської піраміди, порушити ці основи, неминуче закінчилися би їх власною загибеллю: нова правляча кляса жадної зміни не допустить.

У поході до державної незалежності не зупинити російським шовіністам української нації. До ідейного бою з Москвою стало молоде покоління. Його устами кличе український народ: Геть із варварами, „юберменшами”, русифікаторами! Геть з російськими наїзниками!

Із Звернення ІV ВЗ ОУН
до Українського Народу

Д-р Михайло Кучинір

ВІД НАУКИ ДО НАЦІЇ

(Закінчення)

У моїх міркуваннях я тільки побіжно торкнувся поняття культури, на яке, однак, кладу наголос, намагаючися відрізнити це поняття від поняття цивілізації. Хочу з цього виправдатися. На мій погляд, це відрізнення потрібне нашому мисленню про дуже важкі проблеми світу цивілізації, і не дарма цей окремих вираз „культура” існує. Не тільки існує, але й заступає в наших очах поняття цивілізації.

Поняття культури є догідне, коли хочемо ментально відрізнити цивілізацію, як явище з морфологічного боку, що має свою видиму для світу постать, від внутрішньої роботи, яка постає формус, *плекаючи*, культивуючи ґрунт і умови виросту тієї предивної будови.

Те, що я раніше випунктував, стосується духової виміни між одиницею і середовищем нею твореним і взаємно засилуючим одиницю поштовхами завдань та ідеями. Але цивілізація, що має бути чимсь живим на зразок організму, є брилою, отже не можна її розглядати тільки в двох згаданих вимірах. Цивілізація в своїй цілості є психологічною будовою. Людина мусить виконувати в ній не тільки пізнавальні, але й також біологічні функції в реальній роботі, надавати м'якуш життя окресленим ідеям. Тут чекає на неї вже роля не Прометея, але радше Сизифа. Те, що дається схопити в системі праці над організуванням і досконаленням людського ума, називаю культурою. Плекання і втілювання думки в життя — це ділянка культури. Тут є поле найбільшого зусилля для психічної енергії і волі людини. Тут розростається не тільки її мозок, але й серце.

Ця сама одиниця, хоча б почувала в собі творчу силу, рівну божественній, так самотійну, — є частиною суспільства і слугою спільного діла. Шевченко став виразником свого народу, а в особистому житті служив справам культури, як діяч і педагог. Там креслив пляни розбудови цивілізації виш і встановлював хрест на її вежі, а тут зносив цегли під будову стін, коли стилізував людські душі і виховував, щоб його „цівес” були людьми справді

цивілізованими. Виміна ідеї зі суспільством ішла б намарне й уривалася б з кожним поколінням, якби її не рятувала культурна праця, пов'язуючи набутки як цементом, чи то механічно автоматизуванням душ, чи то формуванням волі, свідомої змагань до ідеалу.

Поділ на цивілізацію і культуру відповідає обсервованим фактам. Бачимо добре зарисовані національні цивілізації, де зла культура людини відвертає людей до стану варварства і до поганства. Чого варта позичена й успадкована цивілізація з найгарнішими винаходами, коли людина без культури не може з цих дарів користатися?

На внутрішню історію суспільства-народу можна дивитися зі становища цього поняття про культуру, як на процеси волі, що змагає до сповнення рам заложеної цивілізації життям гармонійно зіграних у свідомості й історичній волі. А все ж таки історія суспільства — це похід по через століття, в якому одні є передовиками, інші — мародерами. Треба завжди мати на увазі, що в сучасності маємо в суспільстві одиниці й цілі верстви з духовою культурою різних дат, анахронічною для нової епохи. Є також народні маси, що становлять неначе ґрунт, з якого виростають цивілізаційні гони. Це — резервовий капітал цивілізації і багате джерело утаєної психічної енергії. Супроти цих верств, що мають своєрідну стару культуру — культура горішніх верств має особливе завдання. Є врешті завдання культури супроти молодого покоління.

Культура, як плекання і будовання, має велику роботу, що вимагає і господарського генія і великої любові. Це все мусить видобути психічна енергія зі своїх цивілізаційних скарбів, — шляхом мозольної культури. Над цим працюють і Церква, і школа, і література, і мистецтво, і держава, і громадяни.

Тому відчуваю потребу заторкнути справу засягу, який треба дати цим проблемам.

Найважливішим продуктом культури є людина зі своєю духовістю, бо в ній криється ці-

ла проблема людського світу. Людина, коли має бути вічною, не може бути будь-якою. Вона несе на собі відповідальність за майбутнє світу, який має творити з Божого мандату. Отже, культуру, що не є нічим іншим, як плеканням духа, треба трактувати під кутом зору людини. Людину шукаємо в її творах. Ступінь „культурності” думки даної епохи можна окреслити на основі того, як виражається її дбайливість про вартості людини.

З цієї засади виникає висновок, що своєї дбайливості про культуру не вільно нам обмежувати обсягом науки, філософії, літератури і мистецтва. Це примітивний погляд, що належить дбати про ті ділянки, де пописово проявляється творчість індивідуальної геніяльності одиниці. Бо цей погляд містить у собі інший, що в усіх інших ділянках, де індивідуальність губиться в збірній творчості, одиниця не має за неї відповідальності і внаслідок цього ступінь її культурності є для „культури” байдужою справою. Людина є всюди та сама, все, що втворює, є її творчістю, бо людський світ, даний їй для постійного творення, не є ділом тільки індивідуальної геніяльності. Проблеми культури йдуть за нею, що б вона не робила, чим би вона не була.

Вони діляться згрубша на п'ять груп:

а) справи внутрішнього життя з обов'язками людини супроти Бога і себе самої, отже, є тут місце на культуру релігійного й етичного духа, почувань, сумління, характеру, обичаю й чести;

б) культура духових справ, пов'язаних з діянням, отже, культура волі, видержливості, мужності і доцільності розумної боротьби і праці в усіх ділянках, в політиці, суспільній праці, господарстві, в професіях. Тут цілий стосунок до суспільства, що вимагає плекання всіх сил духа і характеру;

в і г) культура умової пізнавальної праці в усіх ділянках науки, культура філософічної і літературної праці;

г) як окремих п'ятих розділ належало б виділити справу виховання молодих поколінь, де всі попередньо згадані аспекти культури повторюються в застосуванні до завдань освіти і виховання.

З цієї цілості не можна виривати фрагменти, як виключні ділянки культури, бо в психіч-

ному житті править закон органічної інтегральності (все в усьому). Не буде доброго мистецтва, коли мистець не підсилить своїх талантів (г) духовою культурою (а) і умовою (в) та культурою ретельної праці (б), але вирішальним у тій справі є факт, що душа одиниці є в твором суспільства, де теж усе пов'язується між собою органічно і все взаємно на себе впливає. Не можна творити гармонійної цілості з людського світу, коли, наприклад, будемо високо підбивати рівень мистецтва чи філософії, а культуру почувань і громадянських понять, і рівень обичаїв залишимо в стані дикости. Коли нашим ідеалом має бути повна й гармонійна людина, то не зможе виховати такої людини суспільство, будоване неповним і негармонійним способом. Це — першорядна проблема в ділянці виховання.

З цією проблемою в стислому зв'язку стоїть справа стилю, в якому творимо свій світ. Бинаходи перших відруків життя в утривалюванні

З АРХІВІВ НКВД

В опублікованій Воєнним Видавництвом Міністерства Оборони СРСР книжці п. з. „У поєдинку з абвером” чекісти-автори розповідають про те, як вони під час другої світової війни „виловлювали агентів Бандери”, що пробирались аж до Ленінграду та його околиць”.

„Особливу небезпеку, — пише в цій книжці один із авторів, — являли собою агенти, яких ватажки ОУН, скориставшись з покликання новобранців у західних областях України восени 1940 року, зуміли ввести в ряди червоної армії.

Рядовий 603-го ветеринарного шпиталю Федаківський, його спільники Маріян Пелех, Григорій Ставничий з-під Дрогобича, Володимир Карпіта не тільки поширювали фашистські листівки із закликком переходити на сторону ворога, але й підготовляли напад на вартових, щоб захопити зброю, фізично знищити командування частини і втекти до лісу...

В артилерійському полку 23-ої армії діяла друга група бандерівців. До неї входили народженці Коломиї, Станіславівської області, Адам Запутович і Ярослав Хом'як, які допомогли втекти своєму землякові Петру Харієві і намагалися залучити до своєї групи інших червоноармійців української національності, але такі чесні люди, як Гнатюк і Голубаш, допомогли працівникам Особливого відділу викрити зрадників...”

У цій чекістській книжці цікавий факт діяння бандерівців на північно-західному фронті — за понад 800 кілометрів від Львова. І щойно з цієї книжки довідуємось про те, що згнули від куль смершівців, як „ізменнікі отечества”, названі молоді українські націоналісти, змобілізовані москалями до ворожої армії.

Іван Пущан

ПАМ'ЯТНИК ШЕРЧЕНКОВІ В КАРПАТАХ

Небо, потривожене ракетами,
Горнється до Кобзаря криком.
Міє поет між тихими треметами,
Про карпатське думає село.
Осьня дума бунтівлива
Сині гори, звори і поли...
Заглядає в очі ніжна нива
Кобзарю, що вишов тут на шлях.
І лис на вітровою гряді
Палають — і мчаться до низин,
Де спинився у тні вершин
Ток, кого Вкраїна
Не забуде.
м. Львів

напрями автоматизування рухів.

Кожний групи людей, що зжилися між собою, властивий певний ритм рухів, згідно з яким гармонізується її життя. Ця згідність і автома-

тична повторність витворює спільні риси сти-лю в духовій культурі одиниць, як і у витворе-них речах та стосунках. Таким чином скріплю-ється життя і виростає структура світу даної групи. А підтягає її ввиш винахідливість інди-вдуального гения, що проявляється у всіх ді-лянках життя. Цей гений, даний одиницям Бо-гом, як це визнавало завжди загально почу-тя, є як втілення — дитиною рідного стилю, в рамах цього стилю творить, з нього черпає ін-спірації, цей стиль розвиває. Не міг би він нічого свого збудувати, якби не пошанував того, що вже збудоване, не був би творцем, якби не по-трапив достогуватися до віками витвореного стилю.

Так постає зусиллям праці і генийності людини людський світ, званий, на відрізнєння від природи, цивілізацією. Це — формальний образ певних типів предметної культури, до-сагненої людством. В лоні її кожний історичний наріз добивається власної індивідуальної циви-лізації на шляху культури. Кожну з цих жи-вих культур, в її стані предметних досягнень, в її роботу, треба вважати національною циви-лізацією. Ми маємо свою українську цивілізацію.

Міється про те, щоб ця цивілізація мала в до-брії культури живих сил народу своє відживче діжерело, що сповняє її роботком високої вар-тості всіх суспільних верств і періонів, і щоб на своєму обличчі мала не тільки дум'янець

життя, але й виразну різьбу національної інди-видуальності.

Коли дивимось на проблему культури зі ста-новнича зусилля, яке підіймає підмет творення — людина й її національна спільнота — то ро-зуміється ясно конечність логічного відрізнєн-ня між тією творчою динамікою і речевим до-добоком, що міститься в понятті цивілізації. До не все в цьому доробку є нашим твором. Наці-ональні культури користають з привілею ви-міни, яка постійно відбувається між доробком різних культур. Амбіцією кожної з них є да-вати з себе іншим якнайбільше; таким спосо-бом росте людський світ. Але, беручи від ін-ших, треба на це заслужити своєю культурою.

СПРАВА УКРАЇНСЬКИХ РАДІОПЕРЕДАЧІВ З ЕСПАНІЇ

Як відомо, у зв'язку з переговорами еспанського уря-ду з СССР у справі економічної співпраці, українські радіопередавання з Еспанії до СССР сильно обмежено, а їх зміст dostosовано до вимот не дразнити Москви. У вигляді інтервенції голови АВН Я. Стецька та чис-ленних листів до уряду від українців з усіх країн — заступник голови держави торувач міністрови інформа-ції перелігнути справу українських радіомовлень і по-магати її в користь українців. Але доці немає ще по-зитивної відповіді.

Доці в Еспанії існували українські радіопередаван-ня до СССР без жадної пензюри. Еспанія, якої не прий-няли до Спільного Ринку і до НАТО, тепер заграє з СССР.

Існують можливості українських радіопередавань до СССР з Португалії — від 1/2 до 1 години денно, зміст не контролюваний, але українці мусять самі оплатю-вати редакторів.

Проблема культури вимагає передусім від-повіді на питання: як? — куди менш важли-ва відповідь на питання: скільки? Нехай би наріз не мав усього, що інші подіають, не-хай би був убогим під оглядом кількості до-робку, але нехай те, що має, було б якісне в до-брому гатунку, себто присвоєне до душі, позна-чене властивим народови стилем і таке гармо-нічне, як душа людини, сильної волею до життя.

КУДИ МИ КОТИМОСЬ?

Для більшості з нас, так званих „нових емігрантів”, рік 1970 — це рік ювілейний. Більшість із нас саме 20 років тому прибули до З'єднаних Стейтів Америки. За цей час відносини в цій країні докорінно змінилися, але змінилися й відносини між нами самими. „Щось не в порядку в данському царстві”, — можна сказати за безсмертним Шекспіром.

Ми не знаємо, куди котиться наша країна і куди вона закотиться, але ми можемо сказати, що все те, що тепер діється на наших очах, викликала сама розлібералізована американська система, а зокрема розлібералізована виховна система. Ідеї, що їх виховники передавали молоді середніх та високих шкіл — безпардонний атеїзм, заперечування всяких ідеалів та авторитетів, цинічне розхвалювання соціалістичних та комуністичних систем, вивищування на щит різних лібералістичних утопій — не могли не видати цих наслідків, що їх тепер спостерігаємо власними очима.

Ось безпардонний атеїзм, що його зацпелювала вже середня школа виховуванням зневаги до молитви, до віри в Бога, до вимог пошанування Божих законів, виявився в американській виховній системі багато більше небезпечним, ніж ним він є в советській шкільній системі. небезпечнішим тому, що він, виникаючи із переконань молодих учителів, зацпелюваних їм тією ж системою, був далеко більше войовничим, ніж у советській системі-школі, де його без глибоких переконань проводила більшість учителів на наказ згори. Так він і сприймався, як частина обов'язкового естаблішменту.

Результати американського атеїстичного виховання в публічних школах можна вже спостерігати також у нашій громаді. Багато нашої молоді, що покінчили середні школи, своїх церков не відвідують. Для них уже Бог „умер”, і вони вже не поклоняються „забобонам”, яким поклонялися і поклоняються їхні батьки. Це не є ніяка пересада. В одній анкеті, переведеній серед українського студентства, 34% студентів та студенток відповіли, що в них немає ніякого заінтересування до Церкви та релігії. В найкращому випадку вони себе почувають агностиками.

Українська еміграційна спільнота, до якої зараховуємо теж дітей емігрантів, живе серед американського суспільства, і його хвороби можуть заразити нас, а тим самим спричинитися і до нашого розкладу. Все ж таки приходиться зазначити, що чим більше ми наповнюємо наші голови, серця, весь наш організм здоровим, традиційним, національним змістом, тим менше ми податливі на хвороби чужого організму. І тому кожний свідомий і морально здоровий українець мусить робити все в міру своєї спроможности, щоб гальмувати моральний розклад українського суспільства в ЗСА. Рятуючи свою громаду, він причиниться до оздоровлення своєї прибраної країни.

Коли говорити про моральний розклад цієї країни, про всіх цих „професорів”, що, запустивши собі довге волосся, бороди та вуса, обвішавшись гіппівськими медальйонами, розкладають молодь із своїх катедр (серед професорів-українців є теж такі особи), коли дивитися на всю цю сексуальну розгнuzданість молоді, що її спонзорує фальшива сексуальна освіта в школах, пропагування одружень „на пробу”, всякі „піллси” та вживання наркотиків, коли цьому всьому дає підтримку преса, кіно, театр, телевізія, ваших протестів ніхто не слухає, їх висмівається. В найкращому випадку вам кажуть, що це у вас песимістичні погляди, бо насправді велика більшість американського народу цього всього не признає, а переважна більшість молоді здорова.

Але коли ближче поцікавитися ексцесами цієї молоді в університетах і середніх школах, подіями, які, як зачуваємо від генерального прокуратора ЗСА, охопили вже понад 200 кемпусів, тоді вдаряє в очі факт безсилости, інерції й апатії тієї більшости. Ця більшість пасивно придивлялася, як новітні вандали, розпалювані пропагандою „нової лівиці”, били палками професорів по головах, нищили майно університетів, пописувалися вульгарною мовою, підбурювали й закликали до насильства. І що робила оця більшість в обороні духових і матеріальних цінностей, що їх руйнувала різними наркотиками й підбурювана комуністичною агітацією меншість, коли закликані адміністра-

БОРОТБА ЗА НАЦІОНАЛЬНЕ ІСНУВАННЯ В УКРАЇНІ

ті переходить кризу. Однак, Америка не має мови на кризу. Вона існує, хоч у іншій формі, також в Союзі. Вона існує — найбільшій колоніальній імперії другої половини XX століття.

Декілька років тому нічого, здавалося, не вважало застатиме плесо советської дійсності. Названі імперія, як звичайно, прозіла західним країнам і в той же час пропагувала мирну ко-

езистенцію. Берейні — голосна деклама со-ветській „демократії“, побудові комунізму та „свободі“ промислової і народів, а фактично деспотизм партійної верхівки, економічна ек-

сплуатація та нечуване насильство над люди-ною і неросійськими націями. Офіційна ідеоло-гія марксизму-ленізму, в яку вже майже ніх-

то не вірив, але якої не вільно було забути, мертвим татарем спала на інтелектуальне життя народів. Не зважаючи на це, література

вивчала ознаки життєздатності; то там, то тут спалахували вогні правдивої поезії і прози. А їдеї в поезії і прозі часом розкривали політич-

ні симпатії автора, не завжди прихильні режи-му. То вони — літератори — ставали на про-

заволого державної бюрократії, як не раз це бувало в совєтській чи царській дійсності. Але література не дуже то прозіла більшевизмким

тесту. І тоді це сталося.

Невелике число промадян різних національ-ностей, переважно з інтелігенції і студентської

молоді, почали протестувати. А причин на те було багато: протестували проти незаконних арештів, закритих судів, поліційного терору, браку свободи, русифікації. Серед протестан-тів важливе місце займають українці. Мета моєї статті — схопити суть українського протесту проти русифікації. Стаття побудована на мате-ріалах, які прийшли з України — т. зв. заха-

льової літератури.

Більшевизмська система на Україні існує при-ближно півстоліття. За цей час українське насе-

лення зазнало несамопиття, наруги й нищення. Хоч Москві не вдалося зліквідува-

Небувалим темпом походять різного роду події в світі. Змінюється культура, політична і воєнно-стратегічна панорама. В Америці від-буваються зміни, регульвати яких такко не-редачити. Протести, маніфестації, розрухи в колектах і університетах стаги звичайним яви-щем в цій країні. Наймогутніша держава в сві-

цією політисти старалися навести порядок? Бона разом з руйнінниками верещала про „бру-тальність поліції“, а самих політистів назива-ла „фашистськими свиньми“.

Очевидно, ми, як дехто ще й тепер каже „но-ві українські емігранти“, у великій білшости ми. Ми як промадяни повинні турбуватися не-

зуровими провами в суспільному, політично-му та духовному житті Америки. Нам не вільно думати й робити так, як анекдотичний старий

жид. Корабель, на якому він плив, потрапив у бурю й почав потопати. Люди метушилися, ті-

терично кричали. А жид спокійно сидів у кутку і молився. Коли йому сказали, що корабель ось-ось потоне, він спокійно відповів: „А яке мені

діло? Хіба ж це мій корабель?“

Корабель цей наш. Колишній фільдмаршаль-ський кардинал Лотерлі сказав до українців:

„Любите Америку, але любите і Україну, любите її мову, її культуру, її пісню, її душу. Любите свою Церкву, свої традиції, звичаї!“ У цій стро-

гатурних спільнот, а навіть етнічних, кастових чи класових гет із претенційними статусовими сим-волами, якими є З'єднані Штати Америки, українці збережуть себе духовно й морально, тільки тоді, коли не перестануть бути собою, коли не зречуться вартостей зорової і повно-цінної спільноти, яку ще зорівають пенні, не-

хай і „вузькі“ для деякого, але засновані на на-шому минулому ідеали. Коли пристанемо до ін-

ших, морально загинемо, бо втрачимо свою ін-дивідуальність і станемо чимось гіршим, ніж оте „ні рйба, ні м'ясо“, яким, на жаль, багато з нас уже стало!

II. III

ти нашої нації, це не значить, що вона не старалася цього зробити. Тепер, як за Сталіна чи Хрущова, намагання засимілювати, зрусифікувати батьківщину Шевченка проходить повним темпом. Ситуація серйозна й загрозлива, і цього не можуть не бачити вдумливі люди, включно з українськими комуністами. У промовистому документі — „Зверненні до комуністів усього світу”, написаному „групою комуністів України”, читаємо, що „русифікаторський наступ іде розгорненим фронтом. Так, на Україні в державних установах майже не вживається для ведення справ української мови. Русифікується дитячі заклади, школи. Середні та вищі учбові заклади зрусифіковані майже повністю, за винятком хіба українських відділів філологічних факультетів. Україна, що дала світові Довженка, не має своєї кінематографії. Наукова література видається майже виключно російською мовою. Тиражі українських книжок мізерні. Все робиться для того, щоб Україну звести до ролі провінції Москви”. І далі: „КПРС іде на все, щоб послабити позиції України. Під благородним гаслом взаємодопомоги кадрами українська інтелігенція, зокрема технічна, вивозиться за межі республіки. На Україні постійно працюють пункти для переселення українців на Північ, Далекий Схід, Сибір і Середню Азію. В той же час на Україну масово переселяють росіян, навіть як рядових робітників. Особливо це стосується Західньої України”.

Так пишуть українські комуністи, себто члени тої самої КПРС, яка старається „послабити позиції України”. Як видно, у цих членів компартії б’ється українське серце, і треба сподіватися, що вони — українські патріоти. Вони кажуть: „Справжня історія закрита для українського народу. Російська псевдонаука взяла на себе набагровидне завдання реабілітувати загарбницьку, колонізаторську політику царизму, спадкоємцем якого є сьогоднішня диктатура. Все, що суперечить ідеї російського централізму, оголошується „українським буржуазним націоналізмом”, якого не можна вивчати, хіба що паплюжити”. У справедливості цих слів і в патріотизмі їхніх авторів хіба не треба сумніватися.

Русифікація грозить не лише українцям, але й іншим народам — поневоленим і тим, що ще

можуть бути поневолені Москвою. Звертаючись до „всіх комуністів народньо-демократичних і капіталістичних країн, до керівних органів комуністичних і робітничих партій світу”, українські члени компартії перестерігають: „Комуністи! Соціально-політична і національна політика КПРС — це не тільки наша внутрішня справа. Демагогічне гасло світової революції, як показує життя, стає прикриттям політичного авантюризму і новітнього російського імперіалізму”. Як правдиво звучать ці слова, як їх, для власної користі, повинні зрозуміти не лише комуністи, але й державні мужі Заходу! У „Зверненні” далі читаємо: „КПРС веде свою шовіністичну політику під гаслом дружби, братерства і свободи народів. Схоластична теорія про те, що комунізм витворює один народ з однією культурою і мовою, поширюється всіма пропагандистськими каналами. Зрозуміло, що майбутньою мовою людства має бути мова російська. Майте на увазі: ця теорія торкається і народів поза межами СРСР, хоч поки ще не дуже відчутно. В 50-их роках в СРСР навіть ходила версія про можливість включення до складу Радянського Союзу Польщі та Чехо-Словаччини”.

Найважливішим документом захальовної літератури, який трактує проблему русифікації України та інших народів, є книжка „Інтернаціоналізм чи русифікація?” Івана Дзюби. Дзюба — знаний публіцист і літературний критик. Він є членом комуністичної партії і текст згаданої праці надіслав на адресу Шелеста і Щербинського, двох керівних комуністів України і Советського Союзу. Твір Дзюби добре написаний і ще краще обґрунтований. У книжці показано і доказано намагання російських комуністів-шовіністів засимілювати, зрусифікувати українську націю. Що робилося за царату, тепер продовжується під час „побудови комунізму”.

Дзюба атакує теорію злиття націй, себто, на практиці, злиття націй в єдине російське море. Він обороняє право всіх народів на існування і шлях до справжнього інтернаціоналізму, інтернаціональної солідарності вбачає в національному розвитку. Він пише: „Всі великі діячі світової культури — філософи, соціологи, історики, письменники, мистці — вбачали свою

приналежність до людства і працю для нього в належності до своєї нації й праці для неї. Всі вони свій вселюдський гуманістичний патос виводили з свого високорозвиненого національного почуття й національної свідомості, без яких не бачили справжнього інтернаціоналізму". Дзюба старається доказати, що Маркс і Енгельс, творці т. зв. наукового комунізму, були великими прихильниками росту національностей.

Автор „Інтернаціоналізму чи русифікації?" немовби хоче сказати, що якби Маркс і Енгельс жили сьогодні, то вони стали б в обороні потоптаних прав української нації. І засудили б російський великодержавний шовінізм, себто Косигіна, Брежнєва і цілу кремлівську компанію. Творці класичного марксизму відцуралися б тих, які послуговуються їхнім іменем.

Але Дзюба на цьому не стає і представляє творця советської держави, Леніна, як оборонця прагнень українського народу. Він уважає, що Ленін стояв на становищі вільного розвитку советської України і боровся проти імперіалістичних русифікаторських проявів російських бюрократів. Ленінська політика, пише він, означала українізацію, а не русифікацію України. Ленін виступав проти асиміляції народів. Дзюба полемізує з тими, які є противної думки: „Часто посилаються на те, що В. І. Ленін не лише не засуджував, але, навпаки, вітав асиміляцію націй. Але це бруталне спотворення духу ленінізму". Зауваживши, що перед революцією Ленін не осуджував „стихійної асиміляції", автор продовжує: „після революції, приступивши до практики національного будівництва, Ленін істотно міняє акценти і більше вже ні слова не говорить про користь будь-якої асиміляції, а все вістря боротьби спрямовує проти русифікаторства, проти великоруського шовінізму й великодержавництва, тобто по суті проти асиміляторства. І це цілком зрозуміле: практика національних рухів та національного будівництва показала, що в інтересах комунізму найбільший розвиток націй, а не їхнє згортання й асиміляція". (Підкрес. — І. Д.). Дзюба закидає зраду ленінської національної політики в Советському Союзі і голосить її привернення.

В останньому розділі своєї праці „Уряд УРСР як речник національної цілості; його відпові-

дальність за націю" автор закликає комуністичний провід України дбати про інтереси своєї країни. Він каже: „В усьому світі комуністичні партії вважають себе виразниками національних інтересів своїх народів. І якщо французькі комуністи пишуть на своїх прапорах знамениті слова свого героя Поля Ваяна-Кутюр'є: „Ми продовжуємо Францію", — то чому б українським комуністам не взяти з них приклад і не сказати: „Ми продовжуємо Україну"? Дзюба перестерігає тих, які хотіли б зденаціоналізувати, зрусифікувати чи, врешті, знищити український народ. Це марна справа. Сталін пробував це зробити. „І що ж? — запитує автор. — Кілька мільйонів українців знищив, але нації не знищив. І ніхто і ніяк не знищить".

Читаючи Дзюбу відчуваєте гнівне биття українського серця, перейняте любов'ю до України. Сарказм його, спрямований вбік поневолювачів, є дійсно оздоровлюючий. В руках цього талановитого публіциста навіть марксизм-ленінізм видається не таким уже осоружним, а Ленін виступає як приятель батьківщини.

МОСКВА НАХАБНІЄ

Вимоги припинити діяльність АБН

У підписаному 12-го серпня договорі між Москвою і Бонном деякі коментатори припускали можливість секретних, не опублікованих до загального відома точок. Таку можливість потверджує внесена до боннського уряду ще 2 липня двома парламентаристами з партії ЦДУ апеляція в справі домагань уряду СРСР видати провідників антикомуністичних еміграційних організацій і заборонити всяку політичну діяльність цих організацій в Західній Німеччині.

Московська „Правда" з 25 червня взяла під обстріл АБН, домагаючись його ліквідації як одної з передумов наближення між Бонном і Москвою.

В кагебістському органі „Голос Родни" з 16 липня читаємо: „Існування на території Західньої Німеччини емігрантсько-антирадянських організацій, їх зборища, друкована клевета, піклування про них влади є різким порушенням елементарних норм взаємовідносин між державами, що мають між собою дипломатичні зв'язки. Ці організації — виплоди реваншистських режимів Аденауера і Кізінгера. Алеж нижішні керівники Західньої Німеччини говорять про бажання поліпшити відносини з нами"...

Як далеко поступився Бонн у переговорах з Москвою покаже найближча майбутність. Щождо вимог Москви зліквідувати в Західній Німеччині емігрантські політичні організації, то це — безпосереднє і нахабне втручання у її внутрішні справи.

ни Петлюри й Коновальця. Моїм завданням не є заперечувати тези Дзюби відносно Леніна як оборонця нашої нації. Мої власні студії привели мене до інших, якщо не протилежних, висновків. Та суть не в тому. Треба не забувати, що з усіх найвизначніших російських комуністичних провідників Ленін є єдиний, якого не вільно атакувати публічно. Можна бити Троцького і Сталіна, Маленкова і Хрущова, можна критикувати навіть тих, що ще є при владі, розуміючи, звичайно, що такий промах може закінчитися тюрмою, але виступити проти засновника советської держави — то вже ні. Твори Леніна — це святе письмо комуно-російської імперії. Займаючи позицію цього письма — обороняєте себе від закидів у ересі. А за ересь, як відомо, суворо карають. Мало того, стаючи на становище „непомільних писань” і ними аргументуючи свою справу, ставите противника в невідгідне положення. А це вже певний успіх.

У своєму творі Дзюба покликається на Макіявеллі, великого італійського мислителя і патріота, який прагнув визволення і об'єднання Італії. У праці „Володар” Макіявеллі повчає, що хоч добре, коли володар видається як також в дійсності є милосердний, вірний, гуманний, щирий і релігійний, то, якщо потрібно, він повинен змінити ці прикмети на протилежні. Володар не може бути лише левом, але мусить бути також і лисом. Цих рядків не знайдете в книжці „Інтернаціоналізм чи русифікація?”, але про них напевно знає Дзюба.

III

Питання русифікації, денаціоналізації українського народу — найважливіша проблема для українських патріотів на батьківщині. Звичайно, існують інші пекучі проблеми як, наприклад, порушення законності, конституційності, брак свободи чи справедливості, але все це блідне в порівнянні з ліквідацією української нації як української. Асиміляція українського народу народом російським означала б кінець нашій нації як національному колективі. Розмови про свободу, справедливість чи законність стосувалися б уже не української людини, а інших людей, неукраїнських, не таких, як ми.

Я говорив лише про два документи, які вийшли з протестуючої України і які стосуються

русифікації. Але їх є більше. Згадаймо ще декілька з них. У книзі Вячеслава Чорновола „Лихо з розуму” читаємо лист, чи радше клопотання, Святослава Караванського, адресованого Гомулці, голові комуністичної партії Польщі. Караванський — український літератор, що довгими роками карався і тепер карається по советських тюрмах. Він звертається до польського комуністичного діяча, щоб той допоміг „скликати міжнародню конференцію комуністичних партій світу”, де були б опрацьовані „принципи марксистсько-ленінської національної політики, принципи, яких мають дотримуватися комуністичні партії світу в своїй практичній діяльності будівництва комунізму”. На цій конференції, продовжує автор клопотання, треба „засудити факти антисемітизму, українофобства, національної дискримінації та інші прояви буржуазної ідеології, які мають місце в практиці окремих комуністичних партій. Зокрема, розглянути неприпустиму практику дискримінації українського населення Кубані, де українське населення позбавлено будь-яких культурних та освітніх закладів рідною мовою”. Цитовані рядки показують піклування автора українським народом і його боязнь русифікації. Як і Дзюба, Караванський покликається на ленінську національну політику.

В іншому клопотанні, цим разом до голови Ради Національностей Верховної Ради СРСР — знову ж таки в книжці Чорновола — Караванський звертає увагу на те, що „справжній дружбі народів суперечить... практика заселення міст національних республік російським населенням. Так в Українській РСР систематично, рік-у-рік, збільшується російське населення і зменшується українське. Аналогічні національні міграції відбуваються в Литві, Латвії, Естонії, Білорусі, Молдавії, Казахстані, Киргизії та інших національних республіках”. Як і Дзюба, Караванський стурбований долею не лише своєї нації, але й інших неросійських народів. Він далі каже, що „з позиції істинної дружби народів треба переглянути політику перекачування національних меншостей на Сибір і заселення національних республік німцями, переважно російським або русифікованим населенням”.

У книжці „Українські юристи під судом КГБ” є декілька документів про русифікацію.

Проречистий лист Івана Кандиби до першого секретаря ЦК КПУ Шелеста. Кандиба — український юрист. Як і Караванський, він — безпартійний. Арештований ще 1961 року за приналежність до Української Робітничо-Селянської Спілки, яка, згідно з текстом большевицького вироку, крім інших завдань, мала на меті „відрив Української РСР від Союзу РСР і створення так званої „Самостійної України“... В листі до Шелеста Кандиба пише про брошуру п. заг. „Проект програми УРСС“ (Українська Робітничо-Селянська Спілка), яку написав Лев Лук'яненко, також арештований. В цій „Програмі“, пише Кандиба, „особливій критиці піддавалась національна політика на Україні на протязі всього періоду існування радянської влади; масове звинувачення мільйонів українців у націоналізмі і фізичне їх винищення, в тому числі тисяч політичних, наукових і культурних діячів України; заборона сотень українських поетів і письменників, істориків, діячів мистецтва і культури“. Треба зауважити, що Лук'яненко і Кандиба, так само як Дзюба і Караванський, розглядають національне питання з точки зору марксизму-ленінізму.

У „Програмі“, продовжує автор листа, „вказувалось на обмеження України в її політичних, економічних правах, що вона позбавлена суверенітету... Українська мова не стала державною мовою, вона витіснена з органів державної влади, з наукових установ... що Україна являється справжнім придатком Росії, дві третіх її багатств вивозиться за межі України, що над Україною тяжіє в усіх її галузях господарства політика великодержавного російського шовінізму“. Як бачимо, думки в „Програмі проєкту УРСС“ в дечому збігаються з думками „Звернення“ українських комуністів. Але „Програма“ йде далі. І її розв'язка стану речей на Україні цілком логічна.

Кандиба спокійно інформує у своєму листі до московського намісника на Україні, що загрозове становище українського народу спонукало автора „Програми“ (себто Лук'яненка) „до висновку, що для нормального розвитку української нації і її державності Україна повинна вийти згідно з ст. ст. 14 та 17 Конституцій УРСР і СРСР із складу Союзу РСР і стати абсолютною ні від кого незалежною, самостійною

державою“. Уявіть собі, в яку невимовну паніку і гнів міг потрапити Шелест при читанні цих справедливих рядків!

Можна подати ще інші матеріали, які відносяться до русифікації чи асиміляції українського народу, вміщені в книжці „Українські юристи під судом КГБ“. Наприклад, можна цитувати слова з листа Лева Лук'яненка, юриста, члена компартії, до Д. Коротченка, голови Верховної Ради УРСР. Також можна подати уривки з листа Степана Віруна, члена групи Лук'яненка, до письменника Олеса Гончара, депутата Верховної Ради СРСР. Врешті-решт, можна говорити і про художній твір того самого письменника Гончара „Собор“. І про оборону того твору в праці „Собор у риштованні“ Євгена Сверстюка. Хоч, звичайно, по-різному можна оцінювати мистецьку вартість роману „Собор“, то хіба не підлягає сумніву його ідейний зміст. Він наскрізь український, і вже тому є проти русифікаторської політики Москви. До речі, цей роман не належить до захлавної літератури. Можна про все це писати, але того, що вже сказано вгорі, вистачає для того, щоб збити певні висновки.

IV

Позитивним явищем, безперечно, треба уважати протести українських комуністів і безпартійних щодо асиміляційних затій Москви. Хоч природним є очікувати таких протестів від запартійних українців, тяжко цього можна сподіватися від членів комуністичної партії. Чимало з цих членів або вже зрусифіковані або, принаймні, зросійщені. Вони живуть не Україною, а російською імперією; для них українські собори вже незрозумілі, зайві, а то й шкідливі. Трагедією української нації впродовж її історії є постійне явище збоченого українця, який поклоняється не своїм, але чужим богам. Будус чужі імперії, але своїє не хоче. Ситуація тепер не війнятка, і певне число українських комуністів — та й не тільки комуністів! — замість, як пише Дзюба, продовжувати Україну, служать інтересам московського центру. Тому важливим є мати хоч частину українських комуністів, які боронять свою батьківщину проти русифікаційної заглади. Цим вони сплачують частинно борг перед рідним народом і рідною

історією. За це чекають їх не похвала від партії, а переслідування і тюрма. Їхньою відвагою не сміємо гордувати, і треба сподіватися, що в них почуття українського патріотизму далеко сильніше від почуття до ленінізму.

Для деяких українців на еміграції поява захалявної літератури є ще й досі річчю майже неймовірною. Це неможливе — такого большевики не допустять! Але це не тільки можливе, але й дійсне. Не виключаю, що ті чи інші матеріали можуть бути скореговані органами КГБ, але це суті справи не міняє. Такі матеріали існують, і то не тільки написані українцями. Як згадано вже, представники різних націй беруть участь у протестах, включно з росіянами. А це має своє значення.

Теперішня боротьба проти денаціоналізації України — не нова. В двадцяті і тридцяті роки мало місце подібне явище. Тоді українці-комуністи і некомуністи також виступили проти російського шовінізму та імперіялізму. Один з них Микола Хвильовий, письменник і публіцист, кинув гасло „Геть від Москви!“ Але то була інша доба, і Хвильовий був під впливом націоналістичної ідеології Дмитра Донцова; протестуючі народилися перед революцією і лише частинно виховувалися в советській дійсності. Дисиденти сьогодні — це люди молодого і середнього віку, вихованці большевицької системи. Вони, правдоподібно, не читали Донцова і не всі читали Хвильового. Але вони — проти Москви.

Ті, що підняли боротьбу за національне існування української нації, виступають під прапорами советської законності і марксизму-ленінізму. Такий підхід хоч не вільний від арештів і переслідування, набирає шляху легальності боротьби. Навіть вихід з Советського Союзу, себто на ділі створення окремої соціалістичної української держави, не можна проголосити нелегальним, бо ж про таке право говорять обидві конституції, всесоюзна й українська, — найвищі закони Союзу та УССР. Такий мирний, конституційний, еволюційний спосіб боротьби за збереження нації може мати певні позитивні наслідки. Але чи такий шлях може закінчитися дійсно незалежною самостійною державою українського народу, який сам рішатиме про своє політичне та економічне обличчя? Думаю,

що ні. На це треба мати іншу програму, інші шляхи боротьби. Та це є відмінна тема. В захалявній літературі висловлені покищо мінімальні політичні вимоги в боротьбі за національне існування в Україні.

ВИКОРИСТАНА ЗАХАЛЯВНА ЛІТЕРАТУРА:

Іван Дзюба, *Інтернаціоналізм чи русифікація?* Видавництво „Сучасність“, 1968 р.

„Звернення до комуністів усього світу“, журнал „Сучасність“, . 12, грудень 1969 р., ст. 92-98.

Українські юристи під судом КГБ, Видавництво „Сучасність“, 1968 р.

Вячеслав Чорновіл, *Лихо з розуму*, Перша Українська друкарня у Франції, 1968 р.

СОВЕТСЬКІ РАКЕТИ НА КУБІ СКЕРОВАНІ НА АМЕРИКУ

Адмірал Арлей Берк, колишній шеф морських операцій, заявив в інтерв'ю кореспондентові „Інквайера“: „Я вважаю, що росіяни були б крайніми ідіотами, якби вони не використали Кубу як базу для міжконтинентальних, а також короткого засягу ракет. І я таки думаю, що вони ідіотами не є. Большевики перехитрили нас під нашим власним носом, — заявив колишній адмірал, який керує тепер Центром Стратегічних і Міжнародних Студій Джорджтаунського університету. — Вони можуть вислати свої ракети в кожную частину ЗСА протягом 5-10 хвилин“.

Вейн Сміт, шеф розвідних дослідів при Державному Департаменті, заявив: „Після ЗСА Куба є тепер найбільшою мілітарною потугою в Західній гемісфері. Кастро має наймодерніше озброєння включно з танками, суперсонічними літаками, важкою артилерією — і все це з Росії“.

Особливе занепокоєння американської розвідки викликало приземлення на кубинських летовищах 65 советських транспортних літаків АН—22 і АН—12, що нібито виконували місію допомоги для Перу, ураженої 31 травня землетрусом, під час якого загинуло 50.000 людей. Офіційною причиною тієї зупинки було ніби поповнення літаків паливом, але з офіційних джерел Пентагону стверджують, що ті величезні літаки, не спиняючись, можуть летіти з Мурманська до Перу. До того ж більшість тих літаків, спроможних переносити найважчі ракети, залишались на Кубі кілька тижнів, а до Перу прибуло їх лише три і один в дорозі загинув.

Пол Ветел, екзекутивний директор Громадського Комітету Вільної Куби, заявив: „Ми знаємо напевно, що Кастро, використовуючи потужні советські свердла, поробив на острові в горах сотні печер і тунелів, в яких магазинуються величезні циліндричні об'єкти. Ситуація надзвичайно підозріла. Не сумніваюсь, що ми будемо свідками нового землетрусу, що тим разом вибухне на Кубі і скерується проти нас“.

Василь Гальченко

В УКРАЇНІ І В АМЕРИЦІ

(Огляд розвиткових тенденцій)

Україна і Америка.

Дві країни на протилежних сторонах земної кулі. В Європі Україна — найбільша країна після мішаної етнічно Росії, а на Американському континенті ЗСА є найбільшою країною. В Україні живе понад 47 мільйонів населення, в Америці — понад 200, в тому числі до мільйона українців та американців українського роду. Національно, не зважаючи на русифікаційні заходи Москви, Україна значно однорідніша, ніж Америка. Історично — за плечима вільнолюбного і надзвичайно талановитого українського народу кілька тисячоліть; за плечима американського народу, який все ще в стадії формування — заледве 400 років, а державності ще не має й 200 років.

Дехто в Америці вважав і вважає, що Україна на Сході Європи це щось на зразок стейту Тексасу. Але інформації невпинно надходять не тільки до звичайних смертних, а й до членів американського Уряду, до провідних діячів. Знаходяться сенатори і конгресмени типу Томаса Дадда, Е. Дервінського, Дж. Раріка й ін., які виголошують і заносять до офіційного видання у Вашингтоні, „Конгресового Рекорду”, промови, що змістом не відрізняються від промов президента УККА д-ра Льва Добрянського: вони інформують про справжній стан речей в Україні, про боротьбу українського народу проти російщення, проти накинення йому Російської Православної Церкви, проти експлуатації Росією українських надр і людей, проти духового калічення українських дітей, про створення підпільної організації „Земля і Воля”, яка першою точкою в своїй програмі поставила здобуття Української Соборної Самостійної Держави.

Українська ідея

Занадто великі різниці між Україною і Америкою.

Поневолено Україна є духово-морально партнером поневолених націй, а тому й партнером Америки, як бастиону свободи. Але вільна Аме-

рика (в дечому аж занадто вільна, на шкоду собі) все ще не розглядає України й країн Східної та Центральної Європи, як своїх союзників. Цьому сприяє страх перед війною водневими бомбами. Тому у В'єтнамі, Тайленді, Камбоджі Америка є партнером протикомуністичних сил, але це далеко, в Азії, а в Європі — Америка не хоче такого партнерства. Президент Річард Ніксон перед виборами декілька разів виголошував промови з обіцянками допомагати Україні й іншим поневоленим націям вирватись із обіймів московського давуна, — тепер він таких заяв не складає.

Тим часом саме українці висунули нову, дійсно нову ідею, запропонували особливі методи боротьби проти могутньої мілітарно Росії, з її водневими і ще якими там бомбами. Вже кілька років підряд голова ЦК АБН і Провідник ОУН Ярослав Стецько поширює на Заході, також в Америці, цю свою нову революційну ідею: щоб уникнути атомової війни між ЗСА і ССРСР, треба, щоб Америка реально допомагала поневоленим народам, які є могутньою антикомуністичною силою в самій московській імперії. Поволі, дуже поволі, але така ідея починає просочуватись крізь наглухо замкнені двері в бюро Державного Департаменту у Вашингтоні...

Заходами УККА, деяких сенаторів і конгресменів, українських патріотів, завдяки відповідним листам і зв'язками колишнього прем'єра України Ярослава Стецька, у Білому Домі і в столицях деяких інших країн вільного світу починає назбируватись важливий фактичний матеріал. Вже подекуди заведено: „Справу В. Чорновола і однодумців”, Справу ліквідації самостійницької організації в УССР „Земля і Воля”, „Справу самоспалення у Києві — в ім'я визволення України” і т. д. Всіма силами, засобами й можливостями Організації Українського Визвольного Фронту в Америці, Канаді і в інших країнах мають додавати нові матеріали до того потоку інформацій про визвольну боротьбу України.

В Україні

Зрозуміло і ясно: серед кращої частини українського народу, особливо серед вдумливої молоді, відбувається процес декомунізації, процес наростання національної свідомості; переосмислюються дії героїчної УПА; в сяйві слави постає ім'я новітнього Героя України Тараса Чупринки-Шухевича; по-новому починає звучати Шевченків „Заповіт” з його „Поховайте та вставайте, кайдани порвіте”, як і заклик великої Лесі Українки: „Що сльози там, де крові мало!”

Безприкладне перебільшування ЦК КПСС у пропагуванні свого „вождя” Леніна викликало зворотні почуття серед поневолених народів в СРСР. Ленін, що відзначався політичним крутіством, на що не раз вказував д-р Дмитро Донцов, у деяких писаннях наполягав на необхідності дати українцям власну державу, а в інших — це заперечував. Але коли цього року в УРСР вийшла книжка „Ленін про Україну”, то партійні посіпаки були змушені стримати її продаж, бо знайшлись молоді читачі, які почали допитуватись, чому Ленін говорив раз „направо”, раз „наліво”, в чому полягає сучасна „самостійність” України?..

Партійно-московський гавляйтер-наглядач П. Шелест у Києві на ХХІ з'їзді комсомолу Української ССР, говорив:

„У нас є ще окремі молоді люди, які більш за все турбуються про якусь особисту „свободу” і мало що роблять або нічого не роблять для суспільства... У нас ще буває так, коли окремі комсомольські керівники ідеологічно, як кажуть, ще не відшліфувались. Дивись на такого працівника, а в нього зору на міліметри, а короткозорости на кілометри. За таких обставин людина легко може втратити політичну пильність”.

Це так із „деякими керівниками” комсомолу, а що з комсомольцями? А що з тими, які, всупереч вимогам вступати в комсомол, до нього не вступають? (таких в Україні десяток мільйонів!). І що робити з комсомольцями, які навіть членські внески платять і пляни виконують, а вінчання чи христини справляти йдуть до церкви? Що робити з тією молоддю, яка від себе відриває і сама безплатно ремонтує старі українські пам'ятки — свідки нашої тисячо-

літньої історії? Як поступати кагебістам супроти тих студентів, які їздили влітку групами й записували народні пісні, перекази про Т. Шевченка, Лесю Українку? Врешті, що робити з такими непокірними, які повтікали з ешелонів у карпатські ліси, щоб не їхати на роботу до Казахстану чи на „цілинні землі”? Всіх не виловиш і всіх не проголосиш божевільними... А що КГБ-МВД не може виловити всіх противників окупаційної влади в Україні, видно з того, що серед населення ходять сотні таємних відписів „Самвидаву”, скерованих проти большевицького режиму. Почав виходити й український „Самвидав”...

Відомо, що без огляду на запеклу боротьбу окупанта проти Церков українського народу — живі й діють Українська Православна Церква, Українська Католицька Церква, українські Протестантські Церкви, одні в глибокому підпіллі, останні більш наяву — з проповідями українською мовою, всупереч вимогам Москви, щоб баптисти-євангелісти в Україні підкорились „всесоюзному” централізованому Союзові баптистів-євангелістів, де панують „руський дух” і „руський язик”...

В Україні, щоб сказати коротко — відбувається процес навертання до Бога, наростають молоді патріотичні сили, всупереч намаганням режиму виховувати яничар. Режим має певні успіхи, але Національно-Християнська Україна має їх на Рідних Землях ще більше.

Зміни в Америці

Певні позитивні процеси починаємо спостерігати і в Америці. За Рузвелта „Рашія” була чимось мало не святим — нині вже й Голлівуд, де було чимало комунізантів, випустив патріотичний фільм „Патон”, в якому підкреслено, що бойовий американський генерал, командир прославленої танкової армії, що біла гітлерівців, — не забажав ні їсти, ні пити в товаристві московсько-большевицьких офіцерів - „союзників”. Коли в тому фільмі на екрані з'являється американський зоряний прапор — частина залі починає плескати, а дехто — вигукувати „геть!” Однак, велика „мовчазна більшість” в ЗСА вбивається дедалі то більше в силу.

Ще намагаються ліваки й ліберали пропихати закони, які можуть лише пошкодити амери-

канському народові, як „освіта про секс” для дітей у початкових школах, закон про „допомогу” — себто утримування за наші податки „бітників”, бо вони, мовляв, не забезпечені, тощо. Але в багатьох школах самовільно мільйони учнів відмовляють молитву до Творця. У Нью Йорку робітники-будівельники весною 1970 року самі розігнали „миротворців”, пісників та бітників, які домагалися виведення американських військ із В'єтнаму, щоб його окупували комуністи. Робітництво ЗСА, як і селянство та здорова частина американської патріотичної інтелігенції, більше й ясніше бачать, хто є насправді ворогом світу число перше. Зростає серед американських мас нехоть до Москви, до її сателіта Куби, до советських пропагандивних трюкачів від танцю; туристичні агенції в ЗСА починають стверджувати, що все менше американців захоплюються Советським Союзом, починає їх туди менше їхати, а хто побував у ССРСР — той починає нарікати на „колиску світового комунізму”, де навіть туалетного паперу немає в готелях.

Програючи внутрі ССРСР битву за людські уми й душі, що мали б вірити в „комунізм”, ЦК КПСС намагається й буде ще більше намагатись в ці роки експортувати „комуністичну ідею” у вільні країни Заходу. Вдома їм не вірять, але може ж повірять в Перу чи в Іраку і, підтримуючи „комунізм”, будуть підтримувати імперську Росію.

Московські заходи в ЗСА і Канаді

Минулого року при комуністичній партії Канади створено Комсомольську Організацію Канади й кинено гасло — здобувати молодь. Цього року в ЗСА при компартії створено, на „вдзначення 100-ліття народження В. Леніна”, Комсомольську Організацію Америки, а при ній навіть піонерську організацію.

Трьома наворотами Міністерство закордонних справ ССРСР вимагало від канадійського уряду видачі канадійського громадянина українського роду п. Куп'яка, бо він, мовляв, „убивав советських громадян”. Не знаємо тієї людини, але якщо був він на фронті, то на фронті стріляють на ворога; якщо був в УПА — то упівці це не „бандити”, як окреслює їх Москва, а вояки й старшини Армії, і підлягають міжна-

родним законам охорони. Не знаємо нічого про ту особу, але Москва вимагає й вимагає, бажаючи такими безпідставними „нотами”, через 25 літ по закінченні війни, кидати тінь на людей українського роду в Канаді.

Московська „Правда” з 25 серпня 1970 р. надрукувала вістку „Досягнення американських комуністів”, яке маємо взяти всі до уваги. „Досягнення” полягає в тому, що на вісім мільйонів жителів Нью Йорку комуністам вдалося зібрати 20 тисяч підписів між „пісниками”, „бітниками” та своїм членством за кандидатури комуністів на осінні вибори. Таким чином, уперше після багатьох років — комуністична партія ЗСА виставить цього року своїх кандидатів на списках, поруч із представниками інших партій: Р. Сторі висунено на посаду губернатора стейту Нью Йорк, Г. Ньюмена — на заступника губернатора і А. Джансона — в кандидати на сенатора від цього стейту. Р. Сторі писав у комуністичній газеті „Дейлі Ворлд”, що „це — великий успіх”, бо нарешті запроданці свободи добились того, що кілька їхніх прізвищ з'являться на виборчих списках.

Така „перемога” червоних в Америці не є ніякою перемогою. Однак, коли взяти до уваги, що вони намагаються розкладати студентів по коледжах і університетах, зчиняти заколоти, просувати своїх людей на різні посади, — це повинно насторожити нас усіх, як американських громадян і українських патріотів. Уже з цих прикладів бачимо, якими необхідними є українські патріотичні антимосковські демонстрації в містах ЗСА і Канади, якою важливою

ХОЛЕРА В СОВЕТЬКОМУ СОЮЗІ

Советська преса не могла приховати того сумного факту, що на початку серпня ц. р. в ССРСР вибухла пошесть холери. Почалася вона з Астрахані, що лежить за 60 кілометрів від Каспійського моря, а далі поширилась на сусідні міста і райони. Карантину проголошено в Одесі і навіть у західних областях України.

Гостро-інфекційна шлункова недуга, на яку помирають до двох третин хворих, холера, як не раз подавали советські газети, в ССРСР була „вже давно зліквідована”. У серпні поширилась вона з Індії, внаслідок „пожвавлення торговельних і культурних відносин” з тією країною, постійним джерелом холерних епідемій.

Поширенню холери сприяли незадовільні санітарні умовини і низький матеріальний рівень населення.

є праця УККА і КУК, якою великою необхідністю й нашим моральним обов'язком є підтримати велику працю АБН.

Москва нервується

„Коробка Пандори” — так зветься стаття в двох числах московської „Комсомольської Правди” з 25 і 26 серпня ц. р. За грецьким мітом, у „коробці Пандори” були зібрані всі лиха світу . . . Стаття має піднаголовок „Нариси з ідеологічного фронту”. В ній дається відповідь журналістові Рахманному, співробітникові канадійської радіовисильні СіБіСі, який „недавно звернувся до українських письменників в УРСР із закликом, в якому поєднано одночасно проповідь космополітизму і буржуазного націоналізму”. Москва бореться проти націоналізмів усіх інших народів і націй, але російський доводить до огидного шовінізму; одночасно Москва підтримує космополітизм у країнах вільного світу, а націоналізм намагається використовувати там, де йде боротьба на користь Москви. Коли ж Москва перемагає, тоді носіїв навіть такого „вивернутого націоналізму” ліквідують, бо тоді вже наступає „пролетарський інтернаціоналізм” — під проводом шовіністично-імперіялістичної Росії.

Москва, як у минулому царська, так і тепер червона, глибоко ненавидить усіх тих, хто не йде з нею, на її шнурку. Панове можуть собі вишукувати різні теорії, аж до листа 35-ти з проханням до Москви — це зовсім не змінює ненависти Москви до кожного українського діяча, до кожного свідомого українця, до кожної української людини. „Хто не з нами — той проти нас”, — це давнє гасло Москви, і його повинні зятати всі, хто вступає в будь-яку з нею політичну гру, хто через її голову звертається до її слуг. Не даремно ж Ярослав Стецько кинув узагальнююче й дійове гасло: „Київ проти Москви, рік Т. Чупринки — проти року Леніна!” Будь-яких інших „відтінків” гасла Москва не сприйме, бо всі, хто бодай у чомусь не з нею — є її ворогами. Усвідомлення цього факту українськими діячами у вільному світі може тільки об'єднати їх тісніше в боротьбі проти спільного ворога.

На закінчення

Декомунізаційні процеси в Україні йдуть двома шляхами: шляхом зростання національної свідомости і гордості, до якого вливається і активна боротьба, і пасивний спротив окупантові; і шляхом збайдужіння виголоднелих і завжди заклопотаних людей до всіх справ і проблем (для таких відвідини українських туристів можуть бути корисними в економічному і в ідеологічному поняттях, „прокиненням з летаргії”); дуже незначна частина української молоді захоплюється беззастережно і бездумно всім, що йде з вільного Заходу, включно з бородами для юнаків і довгим волоссям та антимузикою під виглядом модерної музики.

Без організованої схеми — в Україні наростає могутня сила самоусвідомлення, національного самоусвідомлення, що і є нормальним розвитком думок і подій на всьому Сході поневоленої Москвою Європи.

В Америці — помічаємо зворот вправо, до активнішої допомоги антикомуністичним, гуманним силам світу, але найбільше — в Азії та на Середньому Сході. Відбуваються, часом бурхливо, важливі зміни, в більшості на краще, шляхом реформ. Одночасно активізується комуністична партія, п'ята колона Москви чи Пейпінгу. Тому погляди американського патріотичного громадянства повинні звертатися не лише на зовнішнього, а й на внутрішнього ворога. Комуністи не визнають інших партій, лише свою власну — отже вони в принципі і на практиці є найбільшими ворогами демократичного ладу, і це треба вияснювати всюди, де є нагода і змога.

Час перестав працювати на Росію, у дечому допоміг цьому комуністичний „братерський” Китай, допомогла повторна окупація Советським Союзом Чехо-Словаччини, допомагає боротьба Поневоленних Націй в ССРСР і в країнах сателітах, допомагаємо, врешті, ми — вільні громадяни.

Час працює на свободу. Але сам час і самі обставини свободи не здобудуть. „Зміст і динаміка сучасного українського націоналізму, — читаємо в Постановах IV Великого Збору ОУН, — творилися з творчих виявів, глибоких думок, невмирущих чинів та свідомих жертв ці-

ПОШИРЮЙТЕ ВІСНИК!

„ЧИ АМЕРИКА СПРАВДІ ХВОРА?“

Історик, педагог і юрист, автор кількох студій з соціології („Рефлексії з сучасної Америки” та ін.) Деніел Бурстін в одному з останніх чисел популярного журналу „Нюзвік” під цим заголовком написав статтю, з якою варто запізнатися нашим читачам.

У багатій, різногранній і винахідливій американській демократії, — пише Д. Бурстін, — наші інструменти освіти, інформації і „прогресу” роблять для нас в потоці історії щораз тяжчим тримання кроку з універсом. Нас засліплюють заголовки ранішніх часописів, що вбирають очі на газетних стендах, і внаслідок цього ми не бачимо реального світу навколо нас, не розуміємо дійсної ситуації в нашому національному організмі.

Це добровільне самоув'язнення в сучасності розвиває в нас гіпохондрію — стан, що характеризується душевною депресією і уявними недугами. Ми думаємо, що ми — початок і кінець світу, а в результаті цього випускаємо з-під уваги нашу країну і нас самих.

Ми не визбудемося нашої національної гіпохондрії і не побачимо виразно, в чому полягають наші дійсні недомагання, аж поки не приймемо немодної тепер можливості, що більшість наших національних недуг уявні, а інші не такі поважні, як то ми думаємо. Аж поки не повіримо, що не помремо до завтра, ми неспроможні будемо виконувати наші щоденні завдання в духово здоровому житті.

У наших школах історію нашої країни замі-

лого ряду поколінь націоналістів-революціонерів і державних мужів”.

У дальшій боротьбі проти ворога України і вільного людства, Росії-Московщини, що є тим самим поняттям, — наша жертва має в першу чергу, на даному етапі змагань, полягати в карності, в свідомості, в передаванні національної свідомості молодшим поколінням, у активних виступах проти так зв. „комунізму”, на захист Америки і Канади, у всілякому сприянні діячів Організації Українського Визвольного Фронту, в повній підтримці далекосяглих дій і завдань Антибольшевицького Бльоку Народів, у повній вірі, що з нами Бог — з нами буде й перемога!

нено „соціальними студіями”, що є фактично студіями наших слабких місць. У наших церквах зусилля збагнути дійсну природу людини замінено „соціальною євангелією”, що є фактично полемікою зі злом сьогоденного дня. Наші видавці не шукають позачасових, „вічних” тем, — вони витрачають всю свою енергію на пошуки модних „соціальних коментарів”, які старіються ще перед тим, як ідуть на друкарські машини.

Ні наші шкільні лекції, ні наші церковні проповіді, ані наші книжки і речі, серед яких ми живемо в наших домах, уже не мають міцних зв'язків із нашою минувиною. Ми затратили вичуття історії. А без матеріалів для історичних порівнянь ми залишилися тільки з абстракціями і безґрунтовними утопіями.

Тож не диво, що так багато розчарованих громадян і наші крикливі молоді люди називають нашу країну найгіршою в світі країною, що породжує всі нещастя. Бо ми порівнюємо наш сучасний світ з мітичним „безжурним світом”, де все людство живе в мирі і спокої. Ми говоримо про війну в В'єтнамі так, ніби це перша війна в історії Америки або щонайменше перша, супроти якої багато американців стоять в опозиції. Ми засуджуємо нашу країну за те, що в ній немає досконалої справедливості, забуваючи при цьому, що наша найбільш сороката й різноплемінна в історії велика нація — перша, яка так безкомпромісово і так послідовно стосує свої закони і свою конституцію, не відрізняє перед законом своїх громадян за їх расою, віком і релігією.

Ми картаємо себе за „убогість” якоїсь частини наших співгромадян, не оглядаючись ані на минуле, ані на інші країни, де ця справа виглядає далеко гірше; ми протестуємо проти засмічення нашого оточення, що його спричиняє ніби „ера автомобілів”, ми порівнюємо наше задимлене повітря не з запахом кінських покидьків і хмарами мух та смородом людських екскрементів, що виповнювали наші міста в минулому, але з медовими запахами неіснуючого „Міста Краси”. Ми нарікаємо на якість води в багатьох наших містах, забуваючи, що ще не так давно її взагалі не можна було вживати

для пиття. Ми нарікаємо на хвороби, яких ще не вміють лікувати наші лікарі, забуваючи, що ще недавно кір, дифтерія і тиф були смертельними для дітей недугами, що породова гарячка убивала тисячі молодих матерів і полію було літнім монстром.

Нас переслідує ілюзорний ідеал якоїсь „ділісної нації” з її „вірою” і „вартостями”, але ми при цьому забуваємо, звідки ми прийшли і як сюди дісталися. Не дивно, що ми починаємо затрачувати відвагу, конфронтуючи нормальні недосягнення модерної історії з всебічним ростом Нації Націй.

Найліпшим антидотом супроти безжалісних абсолютів і спрощених утопій була і є історія Америки. Але ця історія стає щораз більш несприйнятливою, коли технологія і інституції нашого часу ув'язнюють нас в сучасності. Як нам втекти з в'язниці?

Поперше — ми мусимо визбутися віри у вищу мудрість ігнорантів. Поки ми не перестанемо з повагою прислухатися до безглузвих вимог молоді, поки не відмовимося від порад вульгарних „комюніті”, як вести наші школи, якими мають бути наше мистецтво і наша література, а передусім наша культура, ми не вийдемо зі стану провінції на широку дорогу. Ми мусимо докласти всіх зусиль, щоб вивести нашу школу з занепаду. Остання річ, чого потребує здібний молодий мурич — це „чорні студії”, які власне закріплюють обмеженість його досвіду і затримують його в його провінційній сучасності. Ми потребуємо більше стародавньої історії, більше середньовічної історії, більше історії та культури Азії і Африки.

Захоплення політикою — смертельна отрута для вивчення історії. Воно породжує неоправдані уявлення, що сучасні уряди є причиною всього доброго і злого. Ми мусимо глибше вивчати історію нашої іміграції, технології, щоденного життя. Щоб справді переконатися, що речі можуть бути інакшими, ми мусимо глибоко заглянути в історію, і тоді побачимо, як, коли і чому вони ставали інакшими.

Відживлення нашого вичуття історії не є панацеєю на наші недуги. Але воно може допомогти нам розкрити те, що ми можемо тепер вилікувати, допомогти нам укласти плян можливого — і допомогти нам стати чимсь іншим, як

ми є тепер. Якщо історія не може дати нам панацеї, це — найліпший лік на прагнення панацеї. І також найліпший антидот проти всяких утопій.

Деніел Бурстін слушно нарікає на те, що в американських школах історію Америки заступають „соціальними студіями”, бо патріотизм для лібералів — щось анахронічне, непотрібне. Тим часом з України, з підпілля, доходить інший голос молодого історика Євгена Свєрстюка, який ганить советський режим за те, що він „украє” в українського народу його власну історію, очевидно, також з ціллю убити в ньому любов до своєї землі та її минувшини. „І на тлі такого озлиденіння, — пише він, — стало можливим ввести в шкільні підручники пункт про благотворний вплив російської культури на українську”.

Якого ж „благотворного впливу” шукають американські ліберали?

В. Золоторіг

НЕЩАСНА ТУРИСТКА

Чекісти із „Вістей з України” (16 липня ц. р.) іноді також претендують на своєрідний гумор. Ось так, пишучи про відвідини рідного села Ванілова на Буковині якоюсь Євгенією Клямчук з Нью Йорку, вкладають в її уста такі слова:

„Живете ви тут добре. А про себе скажу таке: я в Америці куплю хліб на цілий тиждень. Ім черствий . . .”

Відолашна туристка! І бідолашна Америка, де навіть у целофані хліб черствіє.

Не сказала тільки та американська туристка, чи довго їй в Америці за тим хлібом у чергах приходиться стояти.

„САМВИДАВ” ОПУБЛКУВАВ ІНСТРУКЦІЮ КГБ

Підпільний „Самвидав” видав окремою брошурою на 18 сторінках останню інструкцію КГБ для „тіломеханіків”. Під цією назвою відомі в КГБ „спеціалісти”, які у відношенні до в'язнів стосують фізичні та моральні катування. Найновіша інструкція подає, які катування можна стосувати для видобуття зізнань і докладно описує, як їх стосувати згідно з багатющим досвідом чекістів.

Факт проголошення „Самвидавом” таємної інструкції КГБ коментують, як ознаку, що навіть серед найбільш відданих режимові людей, якими є катєбісти, знайшовся хтось, що таємну інструкцію передав для опублікування.

Юрій Тис-Крохмалюк

ПРО КОЛИШНЄ І СУЧАСНЕ РАДЯНОФІЛЬСТВО

Історик Борис Крупницький писав колись, що минуле України це „історія невикористаних нагод”. Це твердження страшне, але воно правдиве. Можливо, що сам автор був сильно вражений цим фактом, бо додав: „Ми можемо мріяти, що Бог судить нам зіграти колись вирішну роль в судьбах Європи і світу”.

Як би там не було, треба ставити справу ясно: не зважаючи на наші сили і національну потенцію, витривалість у вогні історичної неволі, ми не зуміли вжити своїх сил через власні прогріхи.

Це тема незвичайно широка. Аналіза цього питання може принести багато користи нам самим під умовою, що трагічної дійсності не будемо прикривати гарними словами для потішення власних сердець, або що гірше — тому, щоб не гасити патріотичного патосу нашої суспільності. Я хочу звернути увагу тільки на дві причини, які відіграють чи не основну роль в цьому питанні.

Першою є духові кризи, які в історії проявляються спорадично і про які писав Сковорода: „Спить нарід? Хай спить. Прокинегся...” В такі періоди люди втрачають ціль, а радше їхня ціль стає вповні особистою і матеріальною. Великі здобутки століть у культурному й політичному житті втрачають значення, а з тим зникають національні ідеали вільної батьківщини.

Так було у другій половині XVIII і в першій XIX століть в Європі, а тим самим і в нас. Не було зацікавлення до власної державности. Ідеалом, якщо хто тим цікавився, було співіснування в одній слов'янській чи навіть російській державі, з царем чи може й без нього, але в братерстві і рівноправності.

З таким наставленням Україна ввійшла у добу революційних рухів і відновлення ідеї свободи та державности націй. Кілька років національної революції з мріями про автономію і тому подібні системи співжиття народів вилікували нас з утопічних марень, але витверезіння прийшло запізно.

Друга світова війна не дала нам ніяких можливостей для реалізації ідеї державности, а про-

те історія запише, що в найбільш несприятливих умовах українська людина боролась збройно за свою долю.

Тепер ми знову ввійшли в добу духової кризи. Вистачить згадати тільки про незвичайно прикрі події останніх кількох років, щоб ставити справу ясно: нам треба зібрати всі сили, щоб при найближчій нагоді, — а вона може прийти несподівано! — не рахувати ні на кого, не втратити нової нагоди, яка може не повторитися довгі десятиліття, і здобути державу, на яку ми маємо найбільше право. Щоб не було, як у сімнадцятому:

Застукало, затарахкатало коло Ромодану.
Здивовано почухали потилиці.
Заклопотано перегортали всоте
Історію Грушевського:
Нема!

(Е. Маланюк)

Втрата держави не є такою небезпечною, як страх перед боротьбою за неї, перед трудами, байдуже і бездумне вдоволення й погодження з наявним станом.

Зате безконечно важливою є пам'ять про боротьбу за свободу. Цю тему порушує О. Лятуринська:

І зрине кінь у височинь,
як є, в похідній збруї,
і дух твій, предку, вбраний в кармазин.
І запитає Юрій:
— Що мав ти над життя дорожче?
Що на землі досяг?
— Я з роду воїн, Переможче,
доніс свій золот-стяг!

У такі кризи, як нинішня, ми входили в історії не раз і виходили з них, животіючи, далі. Тепер, однак, ідеться про те, щоб у випадку потреби ми зуміли викликати ентузіазм і жертвенність у боротьбі за державу, в боротьбі, яка назриває. Це є в першій мірі завданням провідників нашого політичного життя, їхніх продуцманів заходів і великої підготовчої праці. Бо без цього можуть появилися нові сили з їхніми автономіями, федераціями й іншими формами „республік” та „союзів”, якими ворог угробить наші прагнення до повної свободи.

1917 року ми, як пишуть у книжках, не були настільки „національно свідомі”, щоб могли скинути з себе намул московських впливів. Бже за царату існувала система атомізації нашого народу, яку перебрали і науково опрацювали большевики. І це — друга причина.

Система атомізації полягає в нищенні всіх життьових зв'язків між членами однієї нації і в ліквідації людей з відчуттям відповідальності, отже ліквідації духової, суспільної і політичної еліти. Так знищено організації Церков, політичних партій, господарських станиць, наукових, літературних і мистецьких об'єднань, різноманітність суспільних груп, навіть поодиноких родин і врешті повністю скасовано свободу слова, думки і віровизнання.

Проте, як знаємо, існують на Батьківщині потужні сили спротиву, ті, що досі уявлені, й інші, які діють, не зважаючи на загрози і в'язнення. В порівнянні з цими силами ті, які вдержуються тільки завдяки імперіальній потузі і теророві, багато слабші, хоч як це звучить парадоксально. Бо у слушний час революції ті негативні сили, як каже історичний досвід, завжди перші захитуються і пропадають.

Прагнення людини до свободи є завжди надзвичайною силою, перед якою розлітається у прах найсильніша організація насильства.

Наша еміграція завжди була і є об'єктом наступу московського ворога, і звичайно цей наступ мав і має більші чи менші успіхи. Пригадаймо собі радянофілів у Галичині з родиною Крушельницьких на чолі. Пригадаймо, як наплила хвиля радянофілів на еміграцію в Європі. У ті роки писав О. Олесь:

А сьогодні подивіться
На такого українця:
Та сьогодні вже братання,
Цілування, обнімання.

І Москва (нащо таїти!)
Дозволяє це робити,
І сама їм під гармошку,
Уклоняється потрошку.

Це — двадцять років нашого століття, коли ще можливим було думати так чи інакше, бо лише кількالكітній досвід советського панування не давав певности, як воно буде далі. Але коли сьогодні, у сімдесяті роки, після 50-літнього досвіду з масовими вбивствами і винищуван-

ням української культури появляються люди, що дораджують якусь коекзистенцію з ворогом (який, зрештою, і не спішиться говорити з ними), то це вже об'яви повного духового розрядження.

Не тільки досвід нашого століття, але багато раніші історичні факти вказують на те, що:

— Ніяка демократія в Росії не принесе свободи Україні, бо це не лежить у натурі москаля і означало б перетворення російської імперії на середньої величини московську державу. Втрата України, а з тим і інших поневолених країн, це було б запереченням доцільности 500-літніх стремлень Москви опанувати Чорне море та Індійський океан, це був би відступ Москви від границь Європи, була б втрата усіх підземних і надземних скарбів нашої Батьківщини. Хто з московських політиків матиме відвагу заперечити чи не цілу історію російського народу?

Отже, навіть у випадку демократичного уряду в Росії ми можемо мати успіх тільки шляхом стосування сили.

— В час миру Москва стосує тактику повного знищення українського народу у повільному процесі вимішування націй та створення єдиного „советського народу”. У певних положеннях це може придбати форм масового фізичного винищування. Такою була завжди тактика Москви, а під час революції Ленін не завагався стосувати ту тактику навіть до власного народу. Подібною є стратегія Москви супроти вільного світу у випадку війни: знищення атомовою зброєю без огляду на те, чи противник має намір її вжити, чи ні. Здержує покищо московських володарів потуга ЗСА і непевність вислідів війни.

Систему послаблення нашої еміграції опрацьовано в Москві дуже докладно. Питанням є тільки, чи ми достатньо відпорні на московську пропаганду саме у випадку, коли до цього вживається людей таки з нашої суспільности. Все таки варто звернути увагу на те, що їхня політична поразка залежить тільки від духової сили нашого громадянства і розумної тактики наших політичних провідників.

Колись великий володар України Святослав казав: „Нас мало, але ми — руси!” Скажім собі і діймо під кличем: „Нас мало, але ми — українці”!

З НОВИХ ВИДАНЬ

ЦІННИЙ ДОКУМЕНТ

Щоденник Олекси Воропая „В дорозі на Захід”, Лондон, 1970

„21 березня 1944 року. Село Іванків, Галичина. Велика подія! О 2-ій год. по полудні ми переправилися через Збруч і вступили на Галицьку землю — землю Маркіяна Шашкевича, Івана Франка, Василя Стефаника; землю, де живуть „Тіні забутих предків”... Підвід-возів багато. Вони простяглись довгим вужем понад кілометр...” — Так розпочинає свою документальну працю — щоденник „В дорозі на Захід” письменник, етнограф, автор багатьох наукових розвідок Олекса Воропай. Спокійно, об'єктивно, з поміченнями багатьох цікавих деталей автор розповідає про важкі дні другої світової війни, коли він із дружиною Валентиною, тепер відомою в Англії громадською діячкою, молодими залишили рідне місто Одесу й подалися на Захід. Такої точної розповіді, з сотнями прізвищ, подекуди задля обережності скорочених, з сотнями географічних назв, із стоїчними, не-

Ждан Ласовський

МАНДРІВНИК

Присвята поетові В. Гаврилюкові

Стояв чорно-білий день.
Довгі, змучені вулиці котилися
Як нескінченна симфонія електронічних інструментів.
В зливні арпеджіо ходив мандрівник,
Оточений жорстокими будинками.
Регіт атональних кольорових гам
Линув на мандрівника зі споруд,
З яких розстрільною синалися пронизливі погляди
[мертвих очей

На нього.
Ідкий вітер бив заблуканого душу своєю порожньою
[темрявою.

Заграв на інструменті розпачу мандрівник, позичаючи
[в Бетговена клявіші.

Нотами, нотами бив об жорстокі будинки.
Купалася місячна соната з переінакшених споруд
[в ранньому світлі

Вуличного семафору.
Червоні паростки сонця
Боролися з мандрівником,
Виїдали з нього душу,
Душу, ов'яну темрявою порожнього вітру.

Липень, 1970 р.

сторівськими описами поневірянь української людини й сотень тисяч інших людей — українська мемуарна література давно вже не мала.

Мовчать на еміграції літературні критики й літературознавці, а кололітературні писання-відгуки свояків про свояків тільки шкодять українській літературі, науці й культурі. І не буде великого дива, коли й ця унікально цінна праця збудеться за кордоном мовчанкою тих, хто покликаний говорити. Майже ж не було відгуку на іншу важливу працю доктора природничих наук і науковця-етнографа та письменника Олекси Воропая: на збірку „Ясир” — народну творчість в німецькій фашистській неволі, на двотомові „Звичаї нашого народу”, на його „Етнографію”; заледве хтось щось згадав про його „В дев'ятім крузі”, що вийшла англійською мовою в Лондоні — спогади про 1933 рік в Україні... Д-р О. Воропай не зраджується такою „зустріччю” його праць, а Українська Видавнича Спілка в Лондоні гідно їх оцінила і в більшості публікує. Книжка має 280 стор. „В дорозі на Захід” — це відбитка з журналу „Визвольний Шлях” за кілька років, що його також видає Українська Видавнича Спілка в Англії. Там же, в Англії, після великих мандрівок, поселився й письменник. У 1957 р. він здобув звання доктора слов'янської філології, в 1961 р. захистив дисертацію на звання доктора природничих наук. Д-р Олекса Воропай є членом Інституту Біології Англії, Ботанічного Товариства Англії, доцентом Катедри Етнографії УВУ, керівником секції етнографії при УВАН у Мюнхені... Цікава людина, цікавий діяч — і мовчанка...

Коротко, лаконічно, без зайвих словесних візерунків розповідає Олекса Воропай про хресний шлях на Захід, про 1944-45 роки. Увесь час він вів щоденник, навіть в оточеннях большевиків; навіть у грудні 1944 р. в Берліні він занотовує в щоденник вістки про дії УПА; 15 лютого 1945 року в німецькому селі записує: „З Гроссобрінгену ми просто втекли, бо нас хотіли відправити до якогось лісу рубати дерево. Почувши цю „приємну” новину, ми схопили тор-

би й пішли на залізничну станцію"... Коли б такі й багато подібних нотаток потрапили до рук Гестапо, то не було б кому розповідати про мандрівку народів із Сходу Європи в ХХ столітті.

Розповіді про події пересипані в книжці „В дорозі на Захід”, дбайливо виданій та ілюстрованій кількома фотодокументами, записами етнографічного характеру, спогадами, записаними від „остарбайтерів” піснями тощо. Заголовки розділів дадуть уявлення читачеві про зміст щоденника: „Ми вступили на Галицьку землю”, „В большевицькому оточенні”, „Ми вільні”, „Дубрівка Руська”, „Літовиці”, „Перша і друга подорожі до Кракова”, „Німеччина”, „Пляуен”, „Берлін”, „Вустрав”, „Знову в Берліні”, „Концерт Капелі бандуристів ім. Т. Шевченка”, „Ваймар”, „Альтенберг” і т. д., аж до „Смерть Юрія Клена”, „Сталінська премія П. Тичини”, „Про українські народні казки”, „Напередодні виїзду до Англії”. Тисячі українців зустрічають себе в цій книзі, без огляду на те, чи названо їхнє прізвище, чи ні — тут змальована їхня доля, доля патріотів, політичних емігрантів.

Автор зберіг для нас і для наступних поколінь читачів надзвичайно важливий документ, переписаний ним в Інгольштадті скоро по війні — відгук сл. п. Провідника ОУН, незабутнього Степана Бандери на один із виступів Капелі Бандуристів ім. Т. Шевченка під час другої світової війни. Цитуємо цей запис: „Велике зворушення — мало слів. До сердечної подяки за невимовну насолоду і підйом, що їх я пережив на концерті славної Капелі бандуристів ім. Т. Шевченка, долучаю мої побажання, щоб дальша мистецька діяльність Капелі принесла такі успіхи й відіграла таку роль, як це судилося бандурі в цілій історії України”. Такий підпис у книзі відгуків Капелі зробив Провідник ОУН Степан Бандера, даючи приклад уваги й розуміння ролі українського національного мистецтва й культури в житті й змаганнях нашої нації.

Книга д-ра Олекси Воропая „В дорозі на Захід” це цінний історичний документ і цінний літературний твір.

Леонід Полтава

В УКРАЇНІ ВІДЗНАЧИЛИ РОКОВИНИ СМЕРТИ С. БАНДЕРИ

У десяту річницю з дня смерти сл. п. Степана Бандери в Україні поширено листівки з інформаціями про причину його смерті, про суд над його убивцем і про дійсних інспіраторів замаху на Провідника ОУН.

„Як не намагалися вороги, — сказано в цій листівці, — замести сліди свого злочину, правди ніколи й нікому не вдасться приховати. Вороги вважали, що, вбиваючи С. Бандеру, їм вдасться знищити українські революційні сили, задавити волелюб'я і дух українського народу. Вбили Бандеру, але не вбили української самостійницької ідеї, не знищили волелюбного духа українського народу.

Хто ж убивця? Убивця — Богдан Сташинський, уродженець села Борщовичі, біля Львова. Це його протягом років готовили до цього злочину органи КГБ. За виконання вбивства Верховна Рада СРСР нагородила злочинця орденом Червоного Прапора. Тодішній голова КГБ СРСР Шелепін особисто вручив цей орден Сташинському... Сташинський, побоюючись, що його знищать як свідка, втік до Західної Німеччини і викрив брехню, поширювану радянською пропагандою, про те, що Степан Бандера згинув з волі Оберлендера. Смерті Степана Бандери бажав уряд СРСР і його КГБ.

Згинув С. Бандера, але боротьба не припинилась! Боротьба за Українську Соборну Самостійну Державу продовжується і триватиме до переможного кінця!

Слава Україні!"

В АЛЛЕНТАВНСЬКІЙ ГРОМАДІ

На сторінках української преси часто-густо зустрічаємо нарікання на байдужість, що опановує наші громади. Ці нарікання здебільшого спрямовані на адресу молоді. Правдою є, що цей незарадний стан існує всюди, існує і в нашій аллентавнській громаді. Але є ще активні громадяни, які, залишаючись рушієм суспільно-громадської й політичної роботи члени ОУВФ, двигают на своїх плечах увесь тягар. У нашій громаді наш актив, не зважаючи на „збайдужілих”, веде послідовну працю, про що говорить наша піврічна хроніка.

Цьогорічну працю ОУВФ започатковано Колядою на ВФ, що її провели групи колядників з повним успіхом. Традиційна „Маланка” в цьому році випала ще краще.

Свято Жінки-Героїні, що його відзначало ОЖ ОЧСУ 8 лютого, було попереджене панахидою в українській греко-католицькій Церкві Пречистої Діви Марії, а на святочних сходах реферат прочитала А. Гарас.

Мистецька виставка писанок, різби, кераміки та вишивок, що блистала на виставових вітринах Першого Національного Банку у передвеликодньому сезоні, звертала на себе увагу багатьох пішоходів.

20-ту річницю смерті сл. п. ген.-хор. Тараса Чупринки ОУВФ відзначили 20 березня. По відправленні панахиди відбуто жалобні сходи на пошану Коман-

дира з доповіддю І. Стасева. Ігор Гудз продеклямував уривок з ліричної поеми „Повстанці”, а Ірина Чаплинська — „Хто сказав”.

10-го травня „День Матері” відзначено спільними силами ОУВФ з рефератом Марійки Шеренга та колективною програмою, якою проводила А. Гудз. Виступав гурток танцюристів при ОЖ ОЧСУ, що приготував С. Кацалир, деклямував І. Гудз — „Нашій мамі” та співали Степан і Леся Чаплинські, а Ірена Чаплинська акомпанювала на фортепіані.

29 роковини 30 червня 1941 року відзначено святковими сходами з рефератом І. Стасева.

У вакаційному періоді ОУВФ влаштували „пікнік”, що приніс успішні фінансові результати.

Ось така хроніка нашої праці у першому півріччі, що була проведена спільними зусиллями 20-го Відділу ООЧСУ і ОЖ ОЧСУ.

І. Стасів

ДОКУМЕНТИ З ТОГО БОКУ

З „ХРОНІКИ ПОТОЧНИХ ПОДІЙ” Ч. 13

Анонімовий автор статті п. н. „До питання про те, що робити”, у вступній частині говорить про перспективи й труднощі демократичного руху в Советському Союзі. На його думку, перемога руху без підтримки мас неможлива. Отже, основним завданням є наукове опрацювання і формулювання ідей та цілей руху і поширення їх серед широких мас.

Прагнучи добитися прямої незалежності демократичного закону від партії, влади, кляс і т. д., керівники руху повинні розуміти, що в низах нашого суспільства демократична теза непопулярна, бо загрожує соціалізму, що його маси розуміють як добро (відсутність приватного капіталу і нібито народний характер державної власності, відсутність безробіття, безплатний розподіл деяких дідер, нібито повне розв'язання національного питання, ідеальна мета — комунізм). Такого роду соціалістичну настроєність мас треба враховувати, пропагуючи демократію.

Автор, російський націоналіст, пропонує свій зразок того, як треба людям вияснювати стан суспільства і його перспективи:

„Наші можливості гостро не відповідають нашій дійсності. Причини — в тому, як склалися національний характер і національні традиції в Росії. Національний характер нашого народу переважно — селянський, традиційні риси російської історії — азійський спосіб виробництва, відчуження держави від маси, феодалний імперіалізм. Реформи 60-их років XIX стол. почали Нову історію Росії, війни початку XX стол. привели до лютневої демократії, яка, однак, не встоялася перед селянською революцією, що обрала Леніна, здійснила жовтневий переворот, утвердивши нове самодержавство, яке завершилося в Сталінові. Суть нашого устрою — „азійська модифікація капіталізму”, який

бракує живої стихії конкурентного ринку, єдино здібної урухомлювати економіку.

Післясталінське керівництво робить одну поступку за другою в цьому напрямі. Але воно зв'язане власним самодержавством, бо дати свободу „національному капіталові” — значить допустити опозицію. Однак, вибір обмежений: демократія або безнадійне відставання. В цих умовах демократичний рух повинен всіляким способом уникати екстремізму, щоб не провокувати владу вибрати китайський варіант. Автор припускає, що післяхрущовське керівництво, можливо, переживає демократичне переродження, яке, можливо, пошириться на дальші верстви суспільства. Основні завдання демократичного руху:

— Сприяти демократизації країни через „защеплювання людям демократичних і наукових переконань”.

— Спротив сталінізму.

— Дії самооборони проти репресій.

— Боротьба з екстремізмом всякого напрямку.

— Льояльність супроти партійно-урядового керівництва, „бо його самодержавність є віддзеркаленням реакційних поглядів більшості народу, а демократичний рух поважає всякого роду волю народу, в тому числі й антидемократичну”.

З усього цього видно, що автор-росіянин цілковито ігнорує національні проблеми неросійських народів і бажає лише поліпшення існуючої антинародної советської системи.

„ГОЛОСУЙТЕ ЗА СТАЛІНА!”

Як пише анонімовий автор цієї статті-памфлету, „метушня навколо трупа, що зогнив 17 років тому”, приводить до кінечности розв'язати питання: відновлювати чи викоринювати сталінізм як систему поглядів, спосіб мислення і дій, як мораль і етику.

У зв'язку з цим автор пригадує: партії — як Сталін нищив „своїх” і „чужих”, „вищих” і „нижчих”; органам КГБ — як Сталін нищив ініціаторів і виконавців; народові — про сталінські драконівські порядки в селі і на заводах; армії — про розстріляних у 1937 році воєначальників, про те, як „генералісімус” не прощав поразок, ні перемог, ні полону; інтелігенції — про долю репресованих або зацькованих за Сталіна мистців і вчених; всім іншим — про сталінський шовінізм, антисемітизм, брутальність і антигуманізм.

ХРИСТОС... В КОСМІЧНОМУ КОРАБЛІ

Надзвичайний зріст заінтересовання релігією в Советському Союзі виявляється в різнорідних, часто несподіваних формах. Однією з найцікавіших спроб єднати релігію з найновішою із наук — астронавтикою — є спроба советського філолога-доцента В. Зайцева. У місячнику „Байкал”, в статті „Боги приходять з космосу” В. Зайцев представив свою гіпотезу про

джерело християнства. Він твердить, що дві тисячі років тому на заході або на північному заході від Єгипту приземлився космічний корабель, з якого вийшов Ісус Христос. На це Зайцев знаходить „докази” в Біблії: Вифлєемська зоря — то власне космічний корабель, коли він зближався до Землі; слова Христа — „з неба з'явився”, „царство моє не од миру сього”, „царство моє на небесах” — треба розуміти дослівно — „на небесах” — значить у космосі.

Христову науку, її високий гуманізм, шляхетність советський філолог тлумачить власне неземним походженням Учителя. В. Зайцев вважає, що в тих часах люди на Землі неспроможні були створити релігії такої гуманітарної як християнство.

Гіпотезу В. Зайцева критикував у часописі „Советський Союз” академік Фесенков, який доводив, що немає жадних підстав для твердження, що Землю відвідав космічний корабель.

Гіпотезу В. Зайцева газета „Известия” назвала „виглядом об'єктивного підпомагача богословів”. А це вже поважне оскарження.

(„Культура”)

ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ

З КОЛЕКЦІЇ

„АНТИБАНДЕРІВСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ”

Вельмишановний Пане Редакторе!

Трапилося мені недавно прочитати видану у 1970 р. в Москві книжку відомого зі своїх злісних антибандерівських пашквілів „письменника” В. Бєляєва п. н. „Формула яда” (Формула отрути). Прочитав з огидженням і рівночасно з цікавістю: що ж вони тепер, наші вороги, там брешуть про наші визвольні змагання? Москаль Бєляєв, що, кажуть, має рангу полковника КГБ, спеціалізується на паплюженні найвизначніших наших людей — митрополита Шептицького, Євгена Коновальця, Степана Бандери, Ярослава Стецька і Тараса Чупринки-Шухевича. Цю паскудну книжку написав він з нагоди 25-річчя свого „знайомства” зі Львовом і західньоукраїнськими землями, де не одну християнську душу запроторив на той світ. Як і треба було сподіватися, всі основні події, що відбувалися на тих землях під час і після війни, представив він по-большевицьки, і правди дошукуватися там годі. Зокрема Головного Командира УПА, одного з найбільших наших героїв, змальовує він як дегенерата і жадібного людської крові злочинця.

Про цю советську блекоту я й не згадував би, якби не прийшлося мені натрапити ще на одно отруйне джерело, що поширює блекоту не з Москви, а таки у „вільному світі”, з Нового Ульму, з Німеччини. Це — газета, що виходить під назвою „Українські Вісті” і контролюється тепер, як кажуть, гришківцями, ліваками, що поборюють ім'ям Івана Вагряного групу Степаненка, яка тим же ім'ям борониться проти гришківців.

Ось у цій газеті, яку запропонував мені почитати бувший уердепівець, якийсь „гуморист”, що прикривається псевдонімом Степан Булавка, вирішив позмагатися в злосливості супроти бандерівців з Бєляєвим. Темою для свого фейлетону вибрав він Ярослава Стецька і Тараса Чупринку, роковини трагічної смерті якого відзначала недавно вся патріотична українська політична еміграція. Переказувати зміст цього ганебного фейлетону я, звичайно, не збираюся, бо належить це писання до політичної порнографії, яка, як виходить, розпаношується і в еміграційній газеті, що відважується називати себе „тижневиком політики, культури і громадського життя”. „Булавка” блюзнить і висміває Тараса Чупринку, беручи в знаки наведення його величчя, пости, які він займав, його особисті прикмети, глузує з УПА, її подвигів і походів. Недолугий пігмей замахнувся на світлу пам'ять великого сина України, спробував плюнути на нього отруйною слиною, але зависокий для нього Тарас Чупринка, і власною слиною обляпав себе нещасний, бездарний „Булавка”, який дихає чорною ненавистю до наших визвольних змагань і їхніх героїв. Спробував був „Булавка” посміятися з Ярослава Стецька, але де йому, маленькому. Бо хоч і ходить він, як кажуть, у постійних гумористах в „Українських Вістях”, гумор злосливим людям не дасться. Відолашний він чоловік і, мабуть, великий тягар ненависти носить у своїх грудях.

Книжку Бєляєва і писанину Булавки я не подер на дрібні шматки, як то треба було б зробити. З іншими подібними „матеріалами” я зберігатиму їх у своїй колекції „антибандерівської літератури”. Колись може прислужуся ними українському історикові, що писатиме правдиву книжку про нашу сумну дійсність, про наших визначних людей і їхніх мізерних супротивників.

Я. Яремчук

ЧОМУ ВОНИ ПРОТИ МОЛИТВИ В ШКОЛАХ?

Зацікавившись цим питанням, ряд американських психологів і психіатрів звернулися до тих осіб, які особливо активно виступають проти молитви в публічних школах. Таких осіб виявили вони кілька категорій:

Ті особи, які сумніваються в існуванні Бога, часто стають фанатичними безбожниками замість фанатичними віруючими. Свої дії вони оправдують бажанням робити для людей добро, хоч у своїй підсвідомості відчувають страх перед Богом.

Люди, які мають нахил до екстремізму, побоюються, що коли вони повірять у Бога, то ця віра може полонити все їхнє ество. Тому вони починають спротивлятися всьому, що зв'язане з релігією, зокрема виступають проти молитви в школі.

Гвалтовна реакція багатьох людей проти молитви в публічних школах є наслідком параноїдного відношення до релігії. Вони сприймають релігію, як велетенську машину, готову поглинути їхніх дітей і позбавити їх індивідуальності.

Інша категорія противників молитви — це псевдoliberали, які під плащиком зрівняння всіх речей для всіх людей фактично виявляють фашистський тип ментальності. Цей тип противників молитви прагне накидати свою опінію іншим, менше агресивним, легальними й законними маневрами. Пересічна особа, яка хоче жити в мирі і спокої, часто неспроможна боронитися проти таких агресивних людей.

Чимало осіб, атакуючи релігійну освіту в публічних школах, атакують тим самим усі інші релігії, крім своєї, і намагаються вивищити свою власну релігію.

Деякі особи, виховані в атеїстичному дусі, підсвідомо чи свідомо намагаються ширити свою „релігію атеїзму“. Деякі мають ресантимент до релігії, зацпелений батьками, для яких релігія була формою дисципліни.

Чимало старших і молодих людей в сучасній добі відчужуються від релігії і стараються заступити будь-чим цю могутню інституцію, яка довгі сотки років керувала життям людства.

„АМЕРИКАНЦІ ПОТРЕБУЮТЬ ІНЬСКІЦІ ЗРІЛОСТІ“

Так заявив у червні ц. р. лікарям-градуантам медичного коледжу губернатор Філядельфії Шейфер. „Ліві мілітанти, — сказав він, — хочуть знищити нашу демократію рурами, начиненими динамітом, а праві мілітанти хочуть здушити нашу демократію ударами рур по молодих головах. Обидві сторони ведуть дуже небезпечну гру. Наше суспільство стоїть перед загрозою бути розірваному на частини. Це — хвороба стверднення серця і мозку, а не артерій“.

„Ви мусите, — сказав, звертаючись до молодих лікарів Шейфер, — робити більше, як лише лікувати наші тіла: ви мусите допомогти нам зберегти націю. Насильства, протести, руйнівницькі акції на наших вулицях, в наших інституціях — і середня верства американців, яка при усіх інших кризах відзначалася поміркованістю, раптом стає по одній або другій стороні. Те, чого потребує наш народ тепер — це доброї дози зрілості. Дитячі емоції, не зважаючи на високий інтелект, мають бути контрольовані вирозумінням і переконанням. Еґоїстичні бажання треба відкидати геть! Протестанти, молоді й старі, повинні виріктися насильства і деструкції як засобів для зміни системи або затримання статус кво“.

Губернатор закінчив своє слово ствердженням, що всі зміни, яких прагнуть протестанти всередині країни, можуть бути осягнені в рамках „естаблішменту“. „А ті, що протестують проти війни, мусять не обмежувати свої вимоги Вашингтоном, але маршувати з вимогами мря до Москви і Пейпінґу“.

„Я ВАС НЕ ШАНУЮ!“

У часописі „Манчестер Юніон Лідер“ американський моряк Дейвід Рейд опублікував такого листа:

„Це — відкритий лист до всіх антивоєнних фанати-

ків, кемпусових заколотників і антиурядових дисидентів.

В американській військовій флотії я відбув шість років і саме тепер закінчив свою другу добровільну туру до Південно-Східньої Азії. Я маю лише 23 роки, але далеко старіший, як багато-хто з вас. І навчився я далеко більше, як ви. За два тижні я вертаюся до свого рідного міста Греніт Стейту і хочу промовити до вас „на розум“ декілька слів. Але — не ставайте мені на дорозі, бо я вас не шаную і ваших ідеалів не підтримую. І не плюйте на мене, не нападуйте мене, бо вас тоді можуть відправити якраз туди, куди відправлено того хлопця, що спалив свою поборову картку в Бостоні — до шпиталю!

Коли ви вирішите, хто ви є — чоловіки чи жінки, і одягнетеся й діятимете відповідно, коли ви перестанете висмоктувати з гаманців ваших батьків долари і оплачуватимете з власної кишені належні з вас рахунки, коли перейметеся свідомістю дорослих людей — повідоміть нас, тих, що борються за вашу свободу, і ми може приймемо вас до наших рядів.

І ви, батьки цих недоуків, якщо хочете влаштувати їх у дорогі школи, то ліпше не марнуйте гроші, а жертвуйте їх на наші Збройні Сили. Жертвуйте на наших поранених у шпиталях, щоб забезпечити їм кращу медичну опіку.

Якщо ви хочете слушно протестувати, то вставайте з ваших шкіряних крісел і протестуйте проти знущання над нашими полоненими у Північному В'єтнамі, протестуйте проти засмічування і отруювання фабричними покидьками наших рік і озер. Жертвуйте ваші гроші на охорону природи, охорону лісів, на продовження людського життя“.

„ЧЕМНІСТЬ“ СОВЕТСЬКИХ ПРОДАВЦІВ

Це — проблема, якої ніяк не можуть розв'язати в Союзькому Союзі. Ось що пише з цього приводу „Радянська Україна“:

„... Останнім часом у сфері обслуговування, як і в деяких інших сферах, поширилась мода відповідати питанням на питання. Звертаєтесь ви, наприклад, до продавця „Гастронома“ і питаєтесь: „Чи є в продажу ковбаса?“ — Здавалось би нема в світі простішої речі, як відповісти: „так“ або „ні“. Але продавець відповідає: „Що ви очей не маєте, не бачите самі, що ковбаси нема. А як не бачите, то замовте собі окуляри!“

Припустімо, що покупець трапився наполегливий. Не задовольнившись з відповіді, він питаєтесь: „А коли буде ковбаса?“ — І тут найпростіше відповісти: „Не знаю“. Але продавець відповідає: „Що я вам довідкове бюро чи бюро прогнозів?“.

ПОШИРЮЙТЕ ВІСНИК!